

AKTIVT

SKOGSBRUK

Sommargallring

Ljusa timmar & torra marker

Möt de boklärda!

Kunskap i bokskogen

Skådespel i Ottenby

Sydved

Sydved köper virke samt erbjuder skoglig fullservice till skogsägare i södra Sverige. Företaget har omkring 130 anställda och omsätter varje år cirka 2,5 miljarder kronor. Den årliga anskaffningen av virke uppgår till cirka 5 miljoner kubikmeter. Sydved ägs av Stora Enso och Munksjö.

.....

Ansvarig utgivare:

Daniel Fellenius, Sydved AB

Redaktör:

Annsophie Öhman, Jönköping

Redaktionsråd:

Kerstin Bylund, distrikt Hässleholm

Gustav Cagner, distrikt Vänersborg

Tomas Granberg, distrikt Jönköping

Lars Mårtensson, distrikt Hylte

Carl-Erik Ohlsson, distrikt Kalmar

Christer Olson, distrikt Aspa

Anders Ehrenström, skogsbruk

Daniel Fellenius, Lars Johansson,

och Annsophie Öhman, huvudkontoret i Jönköping

Frida Axelsson, Stora Enso Bioenergi

Form, produktion & projektledning:

Lindqvist Kommunikationsbyrå AB.

Omslagsfoto: Magnuz Rietz..**Tryck/upplaga:** Elanders, 52600 exemplar.**Post till redaktionen skickas till:**

Aktivt Skogsbruk, Sydved AB, Box 626,

55118 Jönköping

E-post: information@sydved.se

Telefon: 01046-38000

Aktivt Skogsbruk får, om källan anges, gärna återges.

Foto: Kerstin Jonsson

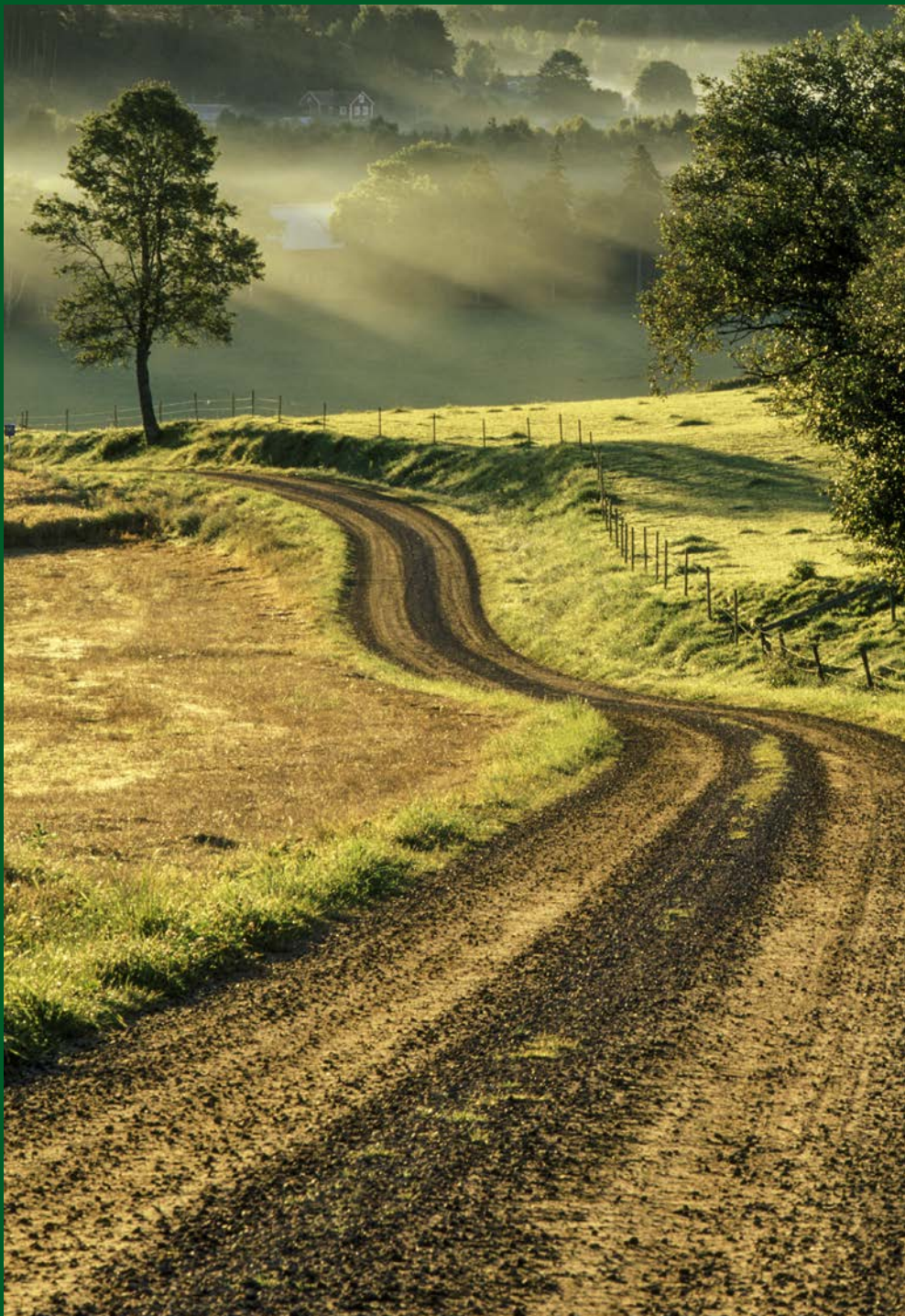

Foto: Tore Hagman

Hult motsvarar tyskans Holz som betyder trä, ved. Används i ortnamn för att beskriva skog eller skogsområden. Ibland används hult också för nybyggen i skogsmiljö.

Drivkraft i din skog

SOMMAREN ÄR NU VERKLIGEN HÄR och våra skogar fullkomligen sjuder av liv. Träd och växter är sprängfyllda med klorofyll och driver sig själva hela tiden uppåt ur den näringsrika myllan.

Det ljudliga fågellivet gör sig kraftfullt påmint och skvallrar om den mest intensiva och livfulla tiden på året. Fascinerande, och framförallt imponerande, att så många små varelser kan låta så oerhört intensivt? Faktiskt nästan som ett småbarnsfyllt bollhav på Ikea en lördagsförmiddag. En miljö som konstant stegrar mot nya rekord på topplistan för högsta decibel.

Rätt riktning

Själv har jag sedan flera år lämnat tiden då man checkade in och ut barnen från färgsprakande hav av bollar och fantasifulla lekland. Puh! Snart har alla fyra lämnat boet och prövar sina vingar efter egen inställd kompassriktning. Listan med tipsen från coachen för att ställa in kompassen rätt, blir snabbt lång. Som väl är sällar de lite lagom bland råden och riktningen blir mer rätt för var och en. Den egna drivkraften tar successivt över och styr dem målinriktat vidare i livet. Precis som med fågelungen som lämnar boet i ett första uthopp.

Det är få saker i en enskild människas liv som förändras eller utvecklas till det bättre helt utan eget engagemang och driv. Inte minst gäller det enskilda skogsägare med fokus på att bedriva ett aktivt och utvecklande skogsbruk. Den personliga drivkraften är bränsle i hela kedjan, från målbild och planering till handling och resultat.

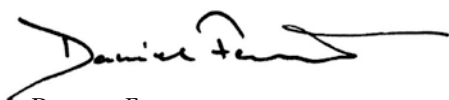
Entusiasm och engagemang

I det här skogsägarporträttet möter vi Kerstin Stureson. Med smittande entusiasm berättar Kerstin hur hon genom egna, tidigare oupptäckta, förmågor och stark drivkraft har skapat en fastighet med mervärden som blomstrar och hela tiden sår nya frön som grov vidare.

Eget engagemang och driv är också en avgörande faktor för din fastighet den dag du möjligen får mer eller mindre ovälkommet besök av olika typer av intrång. Det kan vara direkt avgörande för utfallet hur du själv har förberett dig och tagit dig an situationen. En del tips och råd i artikeln om hur man värderar det som inte är till salu.

Och varför inte ta steget rakt in i fågellivets outgrundliga värld, som inte bara handlar om fågelkvitter. Följ med till det svenska fågellivets centralstation på Öland. Här ankommer och avgår fågelresenärer som på räls. Värt att beskåda med eller utan egen utrustning.

En riktigt skön sommar och semester!

DANIEL FELLENIUS,
INFORMATIONSCHEF SYDVED

«I mitt tycke är augusti underskattad som avverkningsmånad. Under den perioden är avsättningen för råvaran god, samtidigt som det är torrt och fint ute i markerna.»

Magnus Gerhardsson, regionchef Nord, Sydved.
Skog & industri, sidan 12.

Fortsatt förtroende i Forsvik

På Braxmaviken Gård i Forsvik driver Kerstin Stureson ett aktivt skogsbruk där hon också tar till vara gårdens unika värden ur turismsynpunkt. Tillsammans med två generationer Sydvedare har hon ständigt förfinat och utvecklat de skogliga strategierna. Möt Kerstin och nuvarande Sydvedaren Nils Densborn på sidan [4]

Ovälkommen sommargäst

Sommartider är barkborretider. Att aktivt se över granbestånden under sommarmånaderna är en viktig åtgärd för att undvika skador. Sök och plock är en effektiv metod som gör livet svårt för granbarkborren. Så här gör du! [16]

Gör som Emil!

Tälj en gubbe! Att tälja är både roligt och enkelt – och billigt. Allt du behöver är en träbit och en bra kniv. Hannes Dahlrot och Henrik Francke har skrivit en bok om hur man täljer – allt från gubbar till fina nyttoföremål. [32]

Grillat är godast!

Flanksteken är det perfekta grillämnet. Inför sommarens grillkvällar bjuder vi på ett härligt recept av Tina Nordström. [39]

VAD VILL DU MED DIN SKOG?

EKONOMI | NATUR&KULTUR | REKREATION | TRADITION

Ett förtroende som går i arv

{ TEXT: Amelie Bergman. FOTO: Örjan Henriksson }

Kerstin Stureson bjuder på förmiddagskaffe i glasverandan. Smörgås, småkakor och säsongens allra första jordgubbar. Flaggan är hissad och utanför fönstret glittrar sjön Viken ikapp med husets ägarinna. På anrika Braxmaviken Gård, norr om Karlsborg, vilar inga ledsamheter. Kerstin sprudlar av idéer och entreprenörsanda. I nära samarbete med Sydved arbetar hon långsiktigt för att utveckla Braxmavikens unika värden. Ett förtroende som gått i arv. Nils Densborn är den andra generationen Sydvedare på gården.

*Puss på dig matte! På Braxmaviken Gård
bestämmer Kerstin Stureson och Basta.
«Hon är en bastard, hälften vorsteh och hälften
springer spaniel, därav namnet», skrattar Kerstin.*

Braxmaviken Gård är ett omtyckt besöksmål. Sjön Viken glittrar bakom huset och i fjärran skimtar Göta Kanal. Kerstin hyr ut tre olika semesterbostäder till turister och arrangerar också fisketurer.

KERSTINS PAPPA STURE W JOHANSSON köpte Forsviks bruk och sågverk 1936. Verksamheten var på fallrepet men Sture blåste snabbt liv i den igen.

– Pappa var en företagsam karl, entreprenör ut i fingerspetsarna. Dessutom var han smart nog att sälja av bruket. Han behöll sågen och skogen, berättar Kerstin.

Forsviks skogar omfattade drygt 4 000 hektar när Sture hastigt gick bort, bara 56 år gammal. Då var Kerstin tolv år. Forsvik hamnade under förmyndarskap och när de fyra syskonen blev vuxna delades egendomen upp dem emellan. Braxmaviken blev Kerstins. Under lång tid var sedan Braxmaviken navet i ett händelserikt liv.

Pannkakor i Paris

Redan i unga år for Kerstin till Schweiz för att studera. Där träffade hon sin före detta make och pappan till hennes i dag tre vuxna döttrar: Ann-Louise, Cecilia och Alexandra.

De tidiga åren bodde familjen i Schweiz där Kerstin jobbade på bank. Sedan blev det Frankrike, USA, Malaysia och Singapore samt en kort sejour i Kungälv.

– Det var i Kungälv som döttrarna upptäckte det här med hästar – och sedan var det klippt. När det var dags för en ny vända till Frankrike i början av 90-talet så tog vi med hela baletten med två ponnyhästar och en hund, skrattar Kerstin.

– Vi bodde utanför Paris. Här fanns en bra skola och möjlighet för flickorna att läsa svenska en dag i veckan. Varje onsdagseftermiddag efter svenskan så gjorde jag sylt och pannkakor. Det där blev väldigt populärt och efter ett tag hade jag huset fullt av ungar på onsdagarna. Det var en väldigt rolig tid!

Under den här intensiva perioden var Braxmaviken familjens fasta punkt. Mangårdsbyggnaden förvandlades från sommarnöje

till fullfjädrat året runt-boende, ständigt redo att ta emot med en öppen famn. Men så, i början av 2000-talet, förändrades livet.

– Vi flyttade till England och jag drabbades av en lungsjukdom. Det fick mig att börja fundera över vad jag ville med livet och det hela slutade med skilsmässa.

Kerstin flyttade hem till Braxmaviken och återupptäckte sitt arv – i dubbel bemärkelse. Det visade sig nämligen att hon inte bara hade ärvt skogen av pappa Sture. Hon hade även ärvt hans företagsamhet.

Gräver där hon står

I dag driver Kerstin framgångsrikt Braxmaviken Gård. Med fokus på långsiktig lönsamhet och ständig utveckling tar hon tillvara fastighetens unika möjligheter. Vid sidan av skogsbruket driver hon även en bergtäkt, två vindkraftverk samt turistverksamhet i form av stuguthyrning och fiskearrangemang. Båda uthyrningsstugorna ligger granne med Kerstins snickarglada bostad och har en spektakulär utsikt över Viken. Större sällskap har också möjlighet att hyra en del av mangårdsbyggnaden. Gästerna är huvudsakligen från Europa, mestadels tyskar, men på sistone har också många schweiziska gäster hittat hit.

– Jag tror att skogens betydelse för turism och upplevelseindustri kommer att bli allt större. Vi har något speciellt här i Sverige. Det räcker med att man bilar genom Tyskland för att inse vilken otrolig brist det är på utrymme och orörd natur nere på kontinenten, resonerar Kerstin.

Hon var tidigt ute med att satsa på turism.

– När jag flyttade hem så bestämde jag mig för att gräva där jag står. Jag anmälde mig till en kurs för fiskeentreprenörer och den lärde jag mig mycket på.

Kerstin vidareutvecklar ständigt sitt erbjudande och i sommar

Kerstin har investerat i fastighetens skogsbilvägar och resonerar som så att bättre vägar ger ett högre netto. Fastighetens bergtäkt och två vindkraftverk är ytterligare värdefulla bidrag till gårdens näring. Skogsvaktare Pettersson får snart celebret sällskap i form av Densborns väg.

lanserar hon ännu en nyhet – kräftfiske i Viken. Inkomsterna från stuguthyrningen och fisket är förstås ett välkommet bidrag till underhållet av fastigheten och byggnaderna.

– Men turistverksamheten blir också en drivkraft i sig. När det kommer gäster så vill man ju att det ska vara snyggt!

Herr Bäver simmar förbi

Bortsett från några blygsamma hektar utarrenderad jordbruksmark i direkt anslutning till gårdscentrum, så består Braxmaviken enbart av skog. Fastigheten är välarronderad i ett enda skifte och mycket variationsrik. Från höjderna ovanför Viken sluttar marken ner mot sjön, där fastigheten följer strandlinjen i många kilometer. Magrare talljordar varvas med bördiga granmarker – som mest G36. Hälften är gran och tallen kommer hack i häl. Lövinslaget är varierat och omfattar även några mindre, unga ekbestånd.

Vattnet är ständigt återkommande på fastigheten. Bäckfårorna dansar utmed sluttningen för att ansluta sig med Viken – en perfekt miljö för bäver.

– Herr Bäver ser jag varje eftermiddag, klockan fem. Då kommer han simmande förbi mig ner mot sjön! Det märklige är att jag aldrig ser honom simma tillbaka igen...

Närheten till vattnet är både en välsignelse och en utmaning, tycker Kerstin. I turistverksamheten ger det många fördelar – men skogsbruket blir mer komplicerat.

– Skyddszonerna är många och långa. Och så har vi den lilla detaljen att fastigheten också omfattar en ö. Spetsnåset är hela 80 hektar och helt beskogad. Då krävs det uppfinningsrikedom när man ska avverka. När Sydved slutavverkade för några år sedan så fick de helt sonika bygga en bro över Göta Kanal!

Densborns väg

Som skogsägare är Kerstin mycket affärsmässig och det är också en av anledningarna till att hon har valt att samarbeta med Sydved.

– När jag förstod att Lars läste Dagens Industri han också så tänkte jag att det här blir bra. Och det blev det ju!

Lars, det är Lars Densborn, Kerstins tidigare men numera pensionerade Sydvedare.

– Allt jag kan om skog har jag lärt mig genom vårt samarbete, konstaterar Kerstin som nu överlåtit förtroendet till nästa generation Sydvedare. Som av en händelse råkar det vara Lars son, Nils Densborn. Nils har jobbat som inköpare på distriktet i tre år nu och känner Braxmaviken som sin egen ficka.

– När man får förtroendet att hjälpa till att förvalta en gård som Braxmaviken, så har man ett stort ansvar. Man vill göra sitt allra bästa, och då tar man hand om skogen som om det hade varit ens egen, resonerar Nils som inte alls hade tänkt gå i pappa Lars fotspår.

– Nej, jag är uppvuxen med skogsfolk och jägare och kände att jag ville göra något annat. Istället blev det Volvo i Skövde. ➡

Sol ute, sol inne. På Braxmaviken Gård vilar inga ledsamheter. Kerstin ser till att hålla alla byggnader i gott skick – och mangårdsbyggnaden är smakfullt inredd i ljusa kulörer.

Men så kom lågkonjunkturen och jag tänkte att jag i alla fall kunde pröva skogsbruksskolan. Och sedan var jag fast!, ler Nils som uppskattar Kerstins affärsmannaskap till fullo. Tillsammans optimerar de utfallet genom att planera och samordna insatserna.

– En gång hade jag en besökare som kommenterade att fastigheten var välskött och att insatserna var gjorda i rätt tid. Då blev jag jätteglad. Det är den bästa komplimangen man kan få!, säger Kerstin.

– Just nu arbetar vi aktivt med att bygga upp virkesförråden och jag är försiktig med avverkningar. I ärlighetens namn så har jag tagit ut lite för mycket tidigare. Min grundtanke är att det som skogen genererar ska gå in i fastigheten igen. Bland annat har vi investerat i nya och förbättrade skogsbilvägar. Här och var har vi också anlagt mindre bilvägar för privat bruk, så att jag, jägarna och mina turister kan ta sig fram, berättar Kerstin som alltid har en burk 5-56 i fickan.

– Smörjer man upp bommarna varje gång man ska igenom så håller de sig fina...

Ett öga på marknaden

Så, vad förväntar hon sig då av samarbetet med Sydved?

– Först och främst ska det finnas ett ekonomiskt tänk. Min samarbetspartner i skogen ska också vara mitt öga på marknaden. Jag vill få tips och råd om vilka sortiment som är gångbara för tillfället. Om det är mer lönsamt att skriva kontraktet i dag istället för om en månad, så vill jag att min Sydvedare gör mig uppmärksam på det.

– För det andra så uppskattar jag att Sydved har bra entreprenörer. De är skickliga och tycks trivas med organisationen som de jobbar för. Det verkar finnas ett gott ledarskap. Sedan förväntar jag mig inte att min Sydvedare ska hjälpa mig att planera bommar och vägar eller beskära ett vårdträd. Men jag blir förstas väldigt glad och tacksam när det händer!

Så har också de två generationerna Sydvedare på Braxmaviken

förärats ett hederstecken. Kerstin har döpt skogsbilvägarna efter personer som betytt mycket för fastigheten och numera finns även «Densborns väg».

– Fast jag har inte hunnit få upp skylten ännu, men tanken är att den ska vara av samma modell som den här, säger Kerstin och pekar ut en skylt som det står Pettersson på. Pettersson, det var skogsvaktaren på Forsvik på den tiden man höll sig med en egen.

Älgarna saboterar

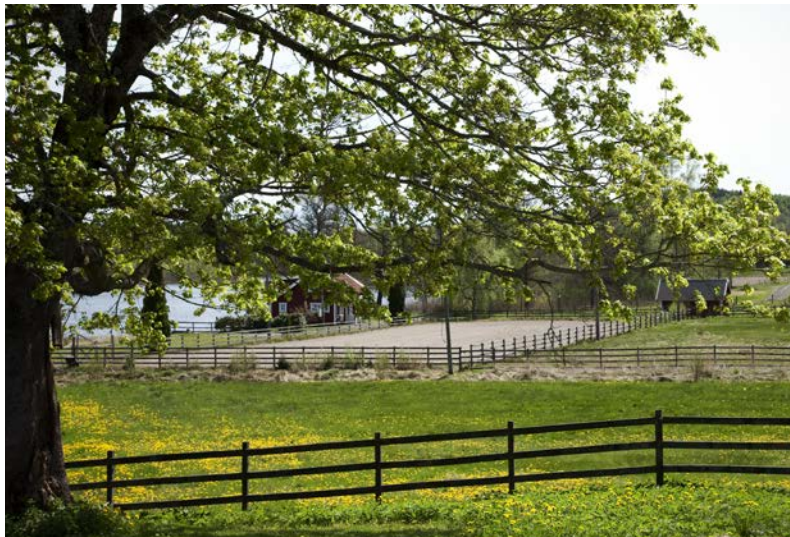
Enda smolket i glädjebägaren är älgarna. Älgbetningsproblematiken är ett faktum på Braxmaviken som har många föryngringar som är hårt angripna. Plantorna är ätna in till bara stammen och på vissa håll är de knäckta på till synes rent okynne. Nils och Kerstin försöker begränsa skadorna genom att tänka smart. De håller igen på röjningen i bestånden som gränsar till föryngringsytorna. Förhoppningen är att detta ska erbjuda älgarna så pass mycket foder och sysselsättning att plantorna får komma upp i lugn och ro. Jakten planeras också strategiskt, men till syvende och sist är det ökad avskjutning i hela älgskötselområdet som måste till.

Men just nu är älgjakten långt borta. Turisterna har börjat anlända till Braxmaviken och Kerstin har fullt upp med att vara värdinna. Och så ska familjen ha sitt. Döttrarna med familjer – totalt har det blivit fem barnbarn och ett sjätte är på väg – kommer gärna och hälsar på.

– Det roliga är att de alla tre har gift sig med män som jagar och kan köra traktor. Det är ju alldeles lysande!, skrattar Kerstin och serverar franska mandelbiskvier med en doft av apelsin. Det är nämligen till södra Frankrike och den lilla byn Vence som Kerstin åker när hon själv vill koppla av. Här njuter hon av den provençalska livsstilen tillsammans med sin nya livskamrat Jan.

– Vi brukar säga att vi är kompanjoner, eller *compagnons* som fransmännen kallar det. En alldeles förträfflig beskrivning! 🌿

*«Jag tror att skogens betydelse för turism
och upplevelseindustri kommer att bli allt större.
Vi har något speciellt här i Sverige.»*

Braxmaviken Gård har ett varierat skogsbestånd som spänner från magrare tallmarker till bördiga granmarker. Älgbetningen är dock en utmaning på tallföryngringarna, konstaterar Sydvedare Nils Densborn. På vissa av föryngringarna har plantorna både betats och knäckts. Den här gången lyckades vi till och med fånga marodören på bild.

LARS GABRIELSSON, VD SYDVED

En skogsägare i västra Götaland får avverkningsförbud i sin skog, eftersom Skogsstyrelsen och länsstyrelsen hittat ett tjäderspel på skogsskiftet. Skogen tappar allt ekonomiskt värde – och skogsägaren får ingen ersättning.

Artskyddsförordningens fridlysningsregler ger orimliga konsekvenser

DET HÄR ÄR bara ett av flera fall som berör skogsägare idag. Artskyddsförordningen i nuvarande form bör därför ändras, så att en rimlig balans mellan skydd och andra intressen uppnås.

Övertolkning av EU-direktiv

Ett aktivt och ansvarsfullt skogsbruk är ryggraden i svensk landsbygd och av avgörande betydelse för en av landets absolut viktigaste näringar.

Skogsbruket hotas nu av en svensk övertolkning av EU:s fågeldirektiv. Direktivet ger ett artskydd för fåglar, medan den svenska artskyddsförordningen ger ett individskydd som förvaltas av Skogsstyrelsen och länsstyrelserna.

Detta öppnar upp för helt orimliga tolkningar från myndigheterna. Idag finns dessutom ingen ersättningsrätt knuten till artskyddsförordningen. Därför skapar förordningens långtgående tolkningsmöjligheter en stor rättsosäkerhet för enskilda skogsägare.

Områdesskydd eller individskydd

Fram till nyligen har tillämpningen av artskyddsförordningen och Skogsstyrelsens föreskrifter varit återhållsam. På senare tid har det dock skett en alltmer nitisk tillämpning av bestämmelserna, vilket uppenbarar problemen med övertolkningen i artskyddsförordningen.

Ytterst finns nu många exempel där ett aktivt skogsbruk helt har förbjudits. Men det vanligaste är att avverkning förbjuds under årets första 6–8 månader, för att många gånger skydda individer av ganska vanligt förekommande arter.

Det är bara i fråga om områdesskydd som ersättningar kan komma ifråga och det undviker berörda myndigheter. För den enskilde skogsägaren kan ett individskydd för vilda fåglar därmed få allvarliga konsekvenser.

Orimliga konsekvenser

Från perspektivet att värna den biologiska mångfalden går det inte heller att se att

utvecklingen motiverar denna typ av åtgärder. Flera indikatorer pekar på en positiv utveckling i de svenska skogarna. Det gäller bland annat för fågellivet.

Artskyddsförordningen, i nuvarande form, ger orimliga konsekvenser som inte står i proportion till den eventuellt ökade miljönytta som den kan ge. Det individskydd för fåglar som regelverket ger tillämpas slumpartat och leder till stora avbräck för den enskilde skogsägaren, utan att artskyddet säkerställs på något systematiskt sätt.

Det är synnerligen angeläget att lagstiftaren skyndsamt ändrar regelverket så att en rimlig balans mellan skydd och andra intressen uppnås. 🌱

LARS GABRIELSSON, VD SYDVED

*«Artskyddsförordningen ger orimliga
konsekvenser som inte står i proportion
till den eventuellt ökade miljönyttan.»*

«Augusti är en kraftigt underskattad månad»

{ TEXT: Amelie Bergman }

Som leverantör till Sydved kan du känna dig trygg med att efterfrågan på din råvara är stabil. Sydveds organisation är bra på att matcha skogsägarnas leveranser mot köparnas efterfrågan, säger Magnus Gerhardsson, regionchef på Nord.

«Men som skogsägare kan du också själv påverka, med hjälp av en smart avverkningsstrategi. Augusti är en kraftigt underskattad månad!»

Magnus Gerhardsson,
Sydved.

GODA SÅGVERKSRELATIONER samt möjligheten att leverera till de «egna» bruken är grunden till väl fungerande flöden och processer. Med de sistnämnda avses Munksjö Aspa Bruk som främst köper barrmassaved från leverantörerna i Sydveds norra region, samt Stora Enso Nymölla som tar emot såväl barrmassaved som lövmassaved från den södra delen av Sydveds verksamhetsområde.

Båda bruken jobbar löpande med produktutveckling och nya investeringar. Vid Nymölla tillverkas till exempel miljöcertifierat kopieringspapper av bokmassaved och vid Aspa Bruk produceras unika specialpapper för bland annat elektroteknisk industri.

– Aspa Bruk är en stor mottagare av massaved från Sydveds tre nordliga distrikt och har en långsiktig investeringsplan som ger trygghet och stabilitet. Man genomför hela tiden förbättringar och trimmar produktionen, säger Magnus Gerhardsson.

Den tredje viktiga mottagaren av skogsägarnas massaved är Stora Enso Hylte där det också sker spännande utveckling.

– Som tidigare är känt är det ju dessutom många stora investeringar på gång bland

svenska och finska massabruk. Väger man samman allt detta så ser det positivt ut för svenska skogsägare, konstaterar han.

Läge för avverkning i augusti

Just nu är tillgången på råvara stor. Vi är inne i en period med relativt höga lager eftersom avverkningstakten är hög på vintern, av ren tradition.

– För tillfället finns det alltså ett visst överskott på marknaden – men det är något som vi har planerat för och inget som våra leverantörer ska märka av. Samma sak gäller eventuella driftstopp hos mottagarna. Våra rutiner är anpassade med hänsyn till detta.

– Oftast är det bra avsättning för massaved och timmer på hösten, så mitt råd till skogsägaren är att planera in sina åtgärder redan nu. I mitt tycke är augusti underskattad som avverkningsmånad. Under den perioden är avsättningen för råvaran god, samtidigt som det är torrt och fint ute i markerna. Har man minsta problem med bärigheten är augusti oftast en bra månad att utföra jobbet i. Får jag välja mellan augusti och februari så väljer jag augusti alla gånger!

Hur gör britterna?

Nu är det inte bara vädret som påverkar efterfrågan på skogsråvara. Utvecklingen i vår omvärld har också betydelse. Oroligheterna i Mellanöstern håller fortfarande nere behovet av tallsågtimmer.

– Däremot ser vi en liten ljusning på nordafrikanska marknaden, framförallt i Egypten, där vi ser vissa tecken på återhämtning.

De fortsatt stora överskotten på björkmassaved kan härledas till Baltikum där en omfattande produktion säljs vidare till låga priser. Därmed är det också svårt för den svenska björkmassaveden att konkurrera.

En annan händelse som definitivt kan påverka efterfrågan – inte minst på sågtimmer – är den brittiska folkomröstningen om EU-medlemskapet. «Brexite» eller «Brexit» är frågan? Om britterna väljer att stanna i gemenskapen stabiliseras läget.

– Om britterna går ur återstår att se vilka effekterna blir. Många svenska sågverk är beroende av pundet. 🌱

1 juni 2016

Marknadskollen

Timmer

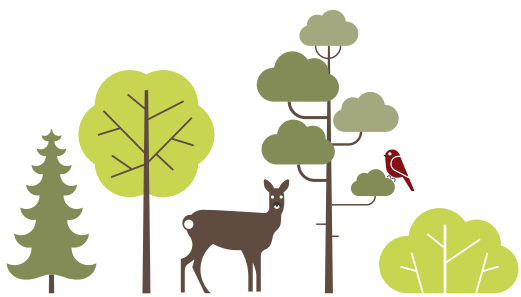
Efterfrågan på gransågtimmer och kubb är fortsatt god och förväntas öka ytterligare under hösten. Utvecklingen drivs på av ett ökat byggande i Sverige och Centraleuropa. Efterfrågan på tallsågtimmer är lägre än normalt på grund av instabilitet i Mellanöstern. Tecken finns dock att den nordafrikanska marknaden med Egypten i spetsen håller på att stärkas. Den brittiska folkomröstningen om fortsatt EU-medlemskap kan leda till justeringar på marknaden, då många svenska sågverk påverkas av pundets utveckling.

Massaved

Efterfrågan på massaved är normal och på uppåtgående. Under året kommer flera massabruk i Sverige och Finland att genomföra en rad planerade investerings- och driftstopp som marknaden redan har tagit med i beräkningen. När dessa omfattande investeringar är gjorda kan vi räkna med en tryggad efterfrågan på lång sikt. Efterfrågan på bok är fortsatt hög medan björkmassaveden är utsatt för stark press.

Skogsbränsle

Bränslelagren är normala och i vissa fall små, vilket ger skogsägaren god avsättning för de olika bränslesortimenten. Vi noterar att värmeverken är noga med att få in sina volymer, vilket ger en fingervisning om fortsatt bra efterfrågan. Just nu pågår ett antal investeringar och nyinvesteringar i biobränsleldade kraftvärmeverk som vi kommer att se effekter av – bland annat byggs ett stort kraftvärmeverk i Värtahamnen i Stockholm.

SKOGSSKÖTSEL

Här kan du läsa artiklar som mer praktiskt handlar om aktiv skogsskötsel. Vi ger dig olika aspekter på skogsbruk inom områden som till exempel röjning, gallring, plantering, naturvård, bioenergi, ekonomi och förvaltning. Ta gärna kontakt med din Sydvedare om du har frågor eller vill ha hjälp med något!

Just nu i din skog

JAN FEB MAR APR MAJ JUN JUL AUG SEP OKT NOV DEC

Balansera vattnet – rensa och skyddsdika

Dikesrensning förbättrar balansen mellan syre och vatten i marken. Ger i många fall en friskare skog som växer bättre. Lagom med vatten i skogsmarken är bäst. För lite vatten hämmar trädets tillväxt och för mycket är inte bra för rötterna som behöver syre och näring för att utvecklas optimalt.

Med tiden växer eller slammar gamla skogsdiken igen. För att diket ska fortsätta vara avvattnande måste vegetation och slam i dikesbotten rensas bort. Diket får inte bli djupare eller bredare än när det grävdes. Samråd med Skogsstyrelsen, minst sex veckor innan åtgärden, krävs normalt.

Efter en slutavverkning stiger ofta vattnet på hygget. I flacka områden kan grundvattennivån bli så hög att plantorna riskerar syrebrist. Då kan en skyddsdikning behövas. Dessa diken ska vara flacka och grunda, 30–50 cm djupa, och ska inte rensas senare. Anmäl till Skogsstyrelsen senast sex veckor innan åtgärden.

Se över rågången

En sten, ett plaströr, en stängselstolpe med orangefärgad topp, en röd snitsling, en upphuggen «gata». Det finns många sätt att märka ut gränserna i skogen. Vissa tydligare än andra. Sommarens ljus och väderlek är perfekt för att gå en tur i skogen tillsammans med grannen och se över rågångarna. En väl utmärkt gräns är viktig när du ska avverka och planera ditt skogsbruk, bygga, utnyttja jakträtter eller sälja din fastighet.

Skota riset

Grenar och toppar, så kallad grot, från vinterns eller vårens slutavverkningar skotas lämpligen bort från hygget under sommaren (fram till och med september om vädret är torrt). Riset måste torka och barren falla av för att komma marken på hygget till nytta. Dessutom vill slutkunden, det vill säga värmeverken, ha rätt fukthalt och så jämn storlek på flisen som möjligt. I nästa steg flisas groten och transporteras till slutkunden. Det sker normalt under vinterhalvåret när behovet av biobränsle är som störst.

Torrt och varmt? Då trivs granbarkborren

Sommartid brukar vi människor uppskatta sol och värme. Dessvärre gör granbarkborren detsamma. Efter en stormig höst och vinter är det extra viktigt att hålla koll i granskogen. Kvarglömt stormvirke är drömmen för svärmande barkborrar.

FOTO: Jacob Sjöman Svensson

GRANBARKBORREN ÄR EN 4–5 mm lång skalbagge som lever på gran. När temperaturen på våren nått cirka 18 grader svärmar granbarkborren. Då lämnar de sina övervintringsplatser och flyger iväg och letar efter lämpliga träd.

Vindfällan och kvarlämnat virke är särskilt attraktivt. Men de kan också välja stående träd.

Svärkning

När barkborren har hittat ett träd borrar den in sig i trädet och gör gångsystem, för att där kunna lägga sina ägg. Merparten av föräldradjuren lämnar yngelplatsen efter några veckor och gör ett nytt gångsystem, en så kallad syskonkullsvärkning, på ny plats.

Lockande feromoner

Vanligtvis hinner granbarkborren bara med en generation per år. Det innebär att den nya generationen förökar sig först sommaren efter att de har övervintrat. Men det händer att en del barkborrar av den nya generationen gör gångsystem i augusti istället för att gå till övervintring. Avkomman – larver, puppor och unga skalbaggar – riskerar då att frysa ihjäl under vintern. När granbarkborrarna borrar sig in i barken avger de dofter, så kallade feromoner, som lockar andra barkborrar till träden.

Om det är ett stående levande träd som angrips möts barkborrarna av trädets försvar, bland annat rinnande kåda som kan försvåra för hanen att borra sig in genom barken.

Blånadssvamp

För att övervinna trädets försvar måste många granbarkborrar angripa trädet samtidigt. När de borrar sig in genom barken infekterar de också trädet med blånadssvampar som bidrar till att trädet dödas. Varje granbarkborrehane tar emot 2–3 honor som gör varsin modergång från parningskammaren. Honorna lägger sina ägg i modergångarna, som kan vara upp till 10–15 centimeter långa och är orienterade i trädets längdriktning.

Ny generation

Efter lite mer än en vecka kläcks larver ur äggen. I början eller mitten av juli förpuppas larverna och efter ytterligare någon vecka ser man nykläckta skalbaggar.

Den nya generationen kan antingen lämna trädet för övervintring i marken eller stanna kvar och övervintra under barken. De lämnar trädet som de har utvecklats i genom runda hål, som leder ut genom barken. 🌱

{ TEXT: David Söderlind. ILLUSTRATIONER: Frida Axell }

SÖK OCH PLOCK

Så gör du det svårt för barkborren

Att aktivt se över granbestånden under sommarmånaderna är en viktig åtgärd för att minska risken för barkborreskador. Sök- och plockmetoden innebär att du under hela sommarperioden letar upp angripna stående stammar och snabbt ser till att avverka och frakta bort dem från skogen.

BÖRJA I NÄRHETEN av träd och områden som angreps förra året. Erfarenheterna visar att du ofta hittar fem till tio nyangripna träd i närheten av varje tidigare angripet träd (ett hett tips är därför såklart att märka ut på karta var du har årets skador inför kommande år). Fortsätt runt kvarlämnade vindfällan eller där det legat virkestravar

som nyttjats av granbarkborren under våren och försommaren. Leta också i områden som granbarkborren brukar gilla, till exempel solexponerade hyggeskanter, äldre granskog som är stressad, till exempel för att den är stormskadad eller står på torr mark.

- Titta efter ingångshål och brunt bormjöl vid stambasen.
- Titta upp efter stammen och se om du ser något spindelnät. Där samlas spån efter ny gnagd bark och det ser ut ungefär som kaffesump.
- Skär bort en bit bark och se om du kan hitta barkborres karaktäristiska gångsystem.

Upptäcker du något av dessa tecken är granen angripen och måste plockas ut så fort som möjligt. Tar du bort trädet inom två veckor efter angreppet (det vill säga vid svärmningen) så får du även med föräldragenerationen. Det betyder att du förhindrar att de lägger en syskonkull. Har angreppet gått längre så att det till och med syns på kronan

som börjar gå mot rödbrun är det viktigt att se över stammarna runt det angripna trädet. Sannolikt finns det fler angripna träd alldeles i närheten. Alla stammar som drabbats av barkborren måste transporteras ut.

Angreppets olika faser

(KÄLLA: SKOGSSTYRELSEN.SE)

❶ Granbarkborren börjar sitt angrepp med att hanen borrar sig in i barken och gräver ut en parningskammare. I samband med detta sänder han ut sitt feromon, ett doftämne som på barkborrarnas språk betyder «Här finns det massor med mat! Kom hit allihop!» Från insidan av barken syns inte parningskamrarna eftersom de sitter nära barkens utsida. Men du ser tydligt modergångarna, som honorna gräver i vedens längdriktning. I kanten på modergången gräver honan små fickor där de små vita äggen läggs ett och ett.

❷ Äggen har kläckts och från varje äggficka går nu en larvgång vinkelrätt ut från modergången. Larvgången blir allt bredare efterhand som larven växer.

❸ Larverna är fullvuxna och har gjort var sin puppkammare som syns som ovala kammare mitt i det välgnagda området mellan modergångarna.

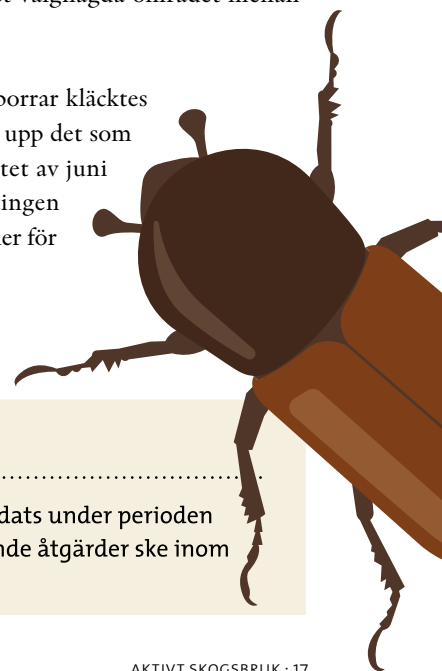
❹ Den nya generationen granbarkborrar kläcktes i början av sommaren och åt sedan upp det som fanns kvar av innerbarken. Från slutet av juni började de lämna barken för att antingen gå ner i marken för övervintring eller för att angripa nya träd.

Viktiga tidstumregler

Granvirke som avverkats eller skadats före den 1 juni ska senast den 1 juli samma år forslas till terminal, skogsindustri eller göras otjänligt som yngelmateriel.

För granar som avverkats eller skadats under perioden 1 juni–15 september ska motsvarande åtgärder ske inom fem veckor från skadetidpunkten.

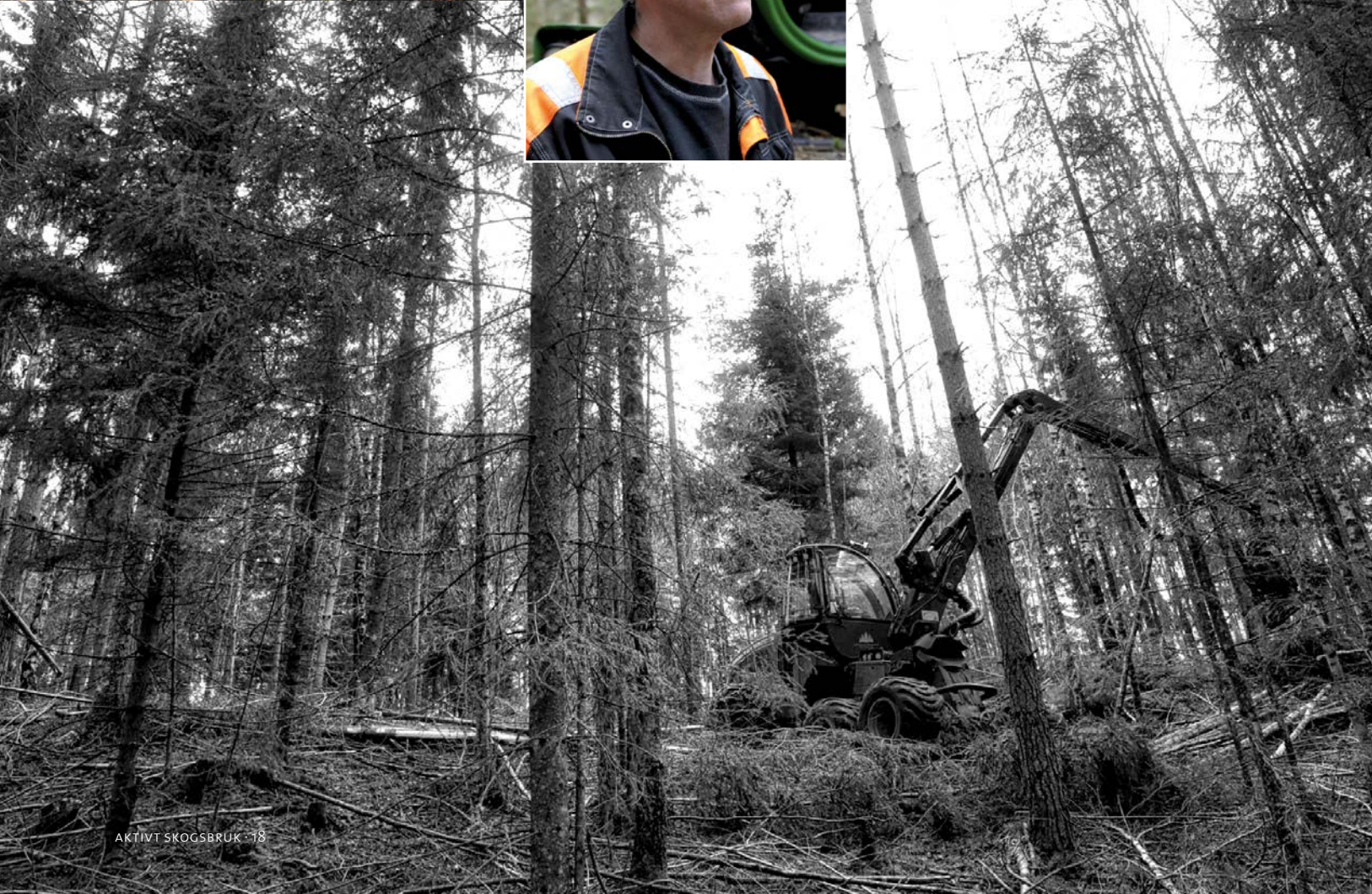

«Det är en härlig tid i skogen nu.
Många ljusa timmar
och så rullar vi på torra marker.»

David Josefsson, skördarentreprenör
på Attlabryna Skogsvård, ser tydliga
fördelar med sommargallring...

{ TEXT & FOTO: David Söderlind }

Ljuset och bärigheten talar för sommargallring

Försommarsolen söker sig försiktigt ner genom den täta förstagallringen utanför Jönköping. Den går i moln och visar sig nästan lite blygt igen. Skogen längs vandringsstigen doftar av jord, vatten och växter. Sådär lite lagom soluppvärmt för att fortfarande lukta fräscht, friskt. Och så den där doften av trä, barr, sågspån och färskt virke. För nu närmar jag mig maskinen som vigt tar sig mellan de kuperade kullarna. Öppnar upp för solen. Lämnar blåfärgade stubbar i ett färgglatt pärlband efter sig. Det är sommargallring i granskogen.

I MASKINEN TRÄFFAR VI skördarentreprenör David Josefsson på Attlabryna Skogsvård.

– Det är en härlig tid i skogen nu, många ljusa timmar och så rullar vi på torra marker, säger han.

Förr var gallring och avverkningar hänvisade till vintersäsongen för att kunna utnyttja tjälen i marken.

– Med vintrarna vi har nu är tjälen långt ifrån någon garanti. Så då blir faktiskt förutsättningarna sämre på vintern i blöta marker. Bättre då att ta dessa objekt under en torrperiod på sommaren, säger David.

Räcker ett skift

Han är precis på väg att fylla på tanken. Inte bränsletanken, utan den som sitter till höger om hytten och som är speciell just för sommargallringen.

– Alla granstubbar behandlas med Rotstop. Det är ett biologiskt bekämpningsmedel för att förhindra angrepp av skadesvampar som rottickan, honungsskivling och blödskind, som sprider rot-röta. I den lilla tanken finns koncentrerat medel, sedan fyller jag på vatten någon gång varje dag och systemet sköter blandningen.

100 liter vatten som tanken rymmer räcker ungefär för körning i ett skift, berättar han.

När temperaturen överstiger 5 grader i dygnsmedeltemperatur är sporererna aktiva och den färska stubben riskerar att bli angripen av rottickans sporer. Då gäller det att vara på direkt med Rotstop.

– Aggregatet förses med ett hålsvärd. Genom de små hålen appliceras Rotstop direkt när stammen sågas av. Effektivt både för produktionsprocessen och bekämpningsresultatet, säger David Josefsson.

När det är långt till huggarkoja och avlägg kan påfyllnadsprocessen vara krävande och det gäller att trimma in sitt system.

– Jag har testat flera olika sätt att borra svärdet för att få så god effekt och täckning på stubbarna som möjligt. Vilken typ av skog jag kör, grovt eller klent, påverkar också hur hålen ska vara borrade så att vätskan hamnar på rätt ställe. När skiftet är slut är det viktigt att spola rent systemet med vatten så att det inte kletar igen när pergamentssvampsporererna i medlet börjar växa, berättar han.

I medlet finns också ett färgämne, bara för att vi med blotta ögat ska kunna kontrollera att stubben är behandlad.

Risningen sker omsorgsfullt runt varje stam. «Jag vill att mindre grenar och toppar ska ligga mot rothalsarna för bästa skydd», säger David Josefsson.

*«Jag vill hela tiden ha en generös risbädd.
Det är extra viktigt att skydda rötterna
på det kvarvarande beståndet på sommaren.»*

Välrisade stickvägar

Med de senaste årens mer generösa kvistningsregler är det sommartid lite segare virket och de halare stammarna som savningsperioden i skogen innebär inte längre något problem. Däremot är David extra vaksam med körningen i beståndet.

– Jag vill hela tiden rulla på en generös risbädd. Det är viktigt att skydda rötterna på det kvarvarande beståndet noga på sommaren.

David kör en stund i beståndet för att visa hur han jobbar med riset i stickvägen. Hela tiden jobbar han med aggregatet för att få riset att landa framför maskinen. För att sedan köra på.

– Kring rothalsarna försöker jag lägga «fint ris». Alltså lite mindre grenar och toppar så att det verkligen skyddar.

Nyttja ljuset

Färskt virke och snurrande produktionshjul i skogen brukar också framhållas från industrin när man talar sommargallring. För skogsägaren innebär det att efterfrågan brukar vara god.

– Som entreprenör är jag givetvis intresserad av att maskinen rullar alla årets månader. Samtidigt måste jag och Sydveds inköpare planera noga tillsammans med skogsägaren så att man väljer rätt bestånd på sommaren. Bärigheten är en aspekt – men även sikten är värd att väga in. Trånga, täta bestånd med dålig sikt är givetvis lättare att ta sig an när fler timmar på dygnet flödar i ljus, än om jag ska köra med lampor på vintern. 🌿

Mycket ris i stickvägen är en annan nyckelåtgärd under sommarmånaderna. Det skyddar kvarstående skogsrötter och minskar på så sätt även det angreppen av rottickan.

Till vänster en behandlad stubbe. En väl utförd sommargallring behandlad med pergamentsvamp är minst lika bra som en gallring vintertid.

Fakta rotröta

Orsakas av svampen rotticka, honungsskivling och blödsinn. Svampens sporer får fäste på färsk stubbytor, och kan sprida sig genom rotsystemet till stående träd i närheten.

För att förebygga angrepp rekommenderas rotrötehämande medel vid gallring när temperaturen är över fem grader i dygnsmedeltemperatur.

En lösning bestående av vatten och sporer av pergamentsvamp sprutas på automatiskt vid fällning med skördare. Pergamentsporerna hindrar rotröten att få fäste.

Fördelar med sommargallring

- Många ljusa timmar under stor del av dagen. Ingen mörkerkörning ger god sikt även i täta bestånd.
- God bärighet i markerna under torrperioder.
- Lägre belastning på skogsbilvägarna.
- God efterfrågan från industrin av färskt virke.

{ TEXT: Amelie Bergman }

Hur värderar man det som inte är till salu? Så agerar du i samband med intrång

Ostlänken, höghastighetsjärnvägar, motorvägar och vindkraftsparker... Just nu planeras stora infrastrukturprojekt som kommer att påverka många skogsfastigheter. Som markägare är det lätt att känna sig maktlös.

«Ta kontroll över kommunikationen. Att stoppa projektet är svårt, men genom att vara med tidigt i processen kan du påverka utfallet och ersättningen, säger Hans Nilsson på Sydsvensk Markvärdering».

Hans Nilsson, Sydsvensk Markvärdering

HANS NILSSON ÄR utbildad agronom och har bland annat arbetat som fastighetsmäklare och med värdering av jord och skog. Själv innehavare av en jordbruksfastighet nära Öresundsbron har han också personlig erfarenhet av intrång. Sedan 20 år tillbaka driver han Sydsvensk Markvärdering AB. Som oberoende konsult hjälper han markägare att förhandla med motparten.

På vilket sätt företräder du markägaren?

– Jag företräder markägare både i samband med infrastrukturprojekt och vid reservatsbildning. Tillsammans hjälps vi åt att identifiera fastighetens unika värden och den skada som intrånget medför. Jag sköter också förhandlingarna med motparten för att få ut bästa möjliga ersättning. Många markägare tycker att det känns tryggt att vända sig till någon som vet hur processen går till och som kan lagar och regler. Det händer också att jag anlitas av stat eller kommun som oberoende förhandlare när samtal har strandat.

Varför blir det så lätt konflikter kring markintrång?

– Ofta beror det på dålig kommunikation. Infrastrukturprojekt är komplicerade och planeringen har inte sällan pågått i många år innan markägaren får kännedom om planerna. Då är det lätt att känna sig maktlös – att allt redan är bestämt – och då låser sig dialogen direkt. Ett intrång kan liknas vid andra traumatiska händelser i livet, som när man drabbas av sjukdom eller går igenom en skilsmässa. Processen har olika faser: först blir man chockad, sedan försöker man förstå och sedan handlar man. Livet går vidare och det mesta går faktiskt, även om man inte tror det just då, att lösa.

Hur ska jag gå tillväga?

– Vänta inte tills samrådet är ett faktum. Om du misstänker att ett framtida projekt kommer att påverka dig – kontakta berörda myndigheter i tid. Prata med den person som ansvarar för projekteringen. Var trevlig, förklara din situation och dina avsikter; att du vill få till en konstruktiv dialog. Ingen tycker om att bli utskälld! Bjud in till ett möte – självklart hemma hos dig på fastigheten. Det handlar ju inte bara om ekonomi. Din mark är grunden för ditt liv, ditt företagande och din fritid. När berörda tjänstemän får se och höra din argumentation på plats så blir det lättare att förstå dina synpunkter. Du blir inte bara en fastighetsbeteckning på ett papper utan får chansen att visa upp din verklighet.

Vad kan man förvänta sig att uppnå?

– Själva projektet är svårt att göra något åt. Det genomförs antingen man vill det eller inte. Men om du kommer in tidigt i processen så har du chansen att påverka. Det kan handla om allt från hur sträckningen går över din mark till det tekniska utförandet. När det gäller den ekonomiska ersättningen så säger expropriationslagen att varje fastighet ska ersättas för sig. Ersättningen för intrånget är hela fastighetens marknadsvärdepåverkan och till detta skall läggas 25 procent. Utöver detta skall också annan skada ersättas som är skador till följd av intrånget. Därför är det alltså viktigt att identifiera alla de värden som finns på fastigheten. Några egentliga «klipp» ska man inte förvänta sig att göra. Däremot kan man som markägare tänka kreativt och försöka förhandla sig till lösningar som gagnar fastigheten eller bygden. Kanske kan man få fiber nedlagt i samband med arbetena, eller få en ny skogsbilväg anlagd?

Infrastrukturprojekt är komplicerade projekt som planeras under lång tid. Markägaren kommer ofta in alldeles för sent i processen, menar Hans Nilsson.

Som markägare ska du också resa frågan om slitaget på ditt eget vägnät. Dina vägar kommer ju med stor sannolikhet att användas av dem som ska underhålla anläggningen. Man kan också diskutera ytan i förhållande till skadan. En kraftledning innebär till exempel ett intrång som upplevs större än markytan den tar i anspråk. Rent generellt så tycker jag att markägarna tar en alldeles för stor del av kostnaden för samhällsnyttan.

Vad ska varje skogsägare vara extra uppmärksam på?

– På 1970-talet kom ledningsrättslagen som gav staten rättighet att exproprierat privat mark. Lagen reglerar också ersättningen till markägaren. Den ersättning som erbjuds är i mitt tycke alldeles för liten. Numera använder sig alla möjliga offentliga och privata aktörer av ledningsrättslagen för att dra kraft- och gasledningar och lägga ner kablar. Kommersiella intressen utnyttjar lagen och behöver bara betala en struntsumma till markägaren. Därför är mitt råd: skriv inte på! Det är mycket möjligt att företaget i fråga hotar med lantmäteriet, men låt det i sådana fall gå så långt. Då får du åtminstone möjligheten att i ett öppet forum diskutera beloppen, med möjlighet att överklaga ersättningen. Annars bidrar vi bara till att göda ett system där de olika aktörerna kan fortsätta att betala underpriser. Genom att säga nej och göra det krångligt kan vi förhoppningsvis höja ersättningen.

Har jag som enskild markägare verkligen råd att anlita en egen förhandlare?

– I de allra flesta fall så ersätter staten kostnaderna, dock inte förrän själva förhandlingen startar. Förberedelserna får man stå för själv. Men som markägare ska du aldrig vara rädd för att ta kontakt – vi lyssnar och sätter oss in i problemet och sedan lämnar vi en offert. Många markägare underskattar också sin egen förmåga. Mycket kan man göra själv. Det finns ingen som vet så mycket om sin fastighet och dess värden som markägaren. Jag brukar låta markägaren sätta sig ner och skriva av sig, sedan tar jag över och hjälper till med skrivelser och argumentation. Det är ett kostnadseffektivt sätt att jobba. Utgångspunkten måste alltid vara att varje fastighet är unik och att den har sin egen speciella kombination av värden. Därför måste den också värderas och ersättas för sig.

Om man är medlem i en intresseorganisation finns det inte sällan möjlighet att få hjälp av deras förhandlare, och det kan också vara en bra lösning. Det viktiga är att kemin stämmer och att man har ett bra samarbete. Att du känner att din fastighet får tillräckligt med utrymme och uppmärksamhet – att forumet inte är för stort. Om inte, kan det vara värt att överväga ett oberoende alternativ. 🌱

{ TEXT & FOTO: Amelie Bergman }

De boklärdä.

Gallringsakademien utbildar i Aktiv bokskogsskötsel

Aldrig är uttrycket «aktivt skogsbruk» så relevant som i bokskogen. Här är gallringen en vital del av förnygringsprocessen. Med Aktiv bokskogsskötsel kan du få jämn avkastning under lång tid. Gallringsakademien lär dig hur!

DE SYDSVENSKA BOKSKOGARNA har många värden, och inom ramarna för Sydveds Gallringsakademi utbildas Sydvedare och entreprenörer kontinuerligt i Aktiv bokskogsskötsel. För utbildningarna ansvarar «Mister Bokskog» själv, Nils Gabrielsson.

Nils Gabrielsson har under lång tid varit rådgivande åt Sydved i bokskogsfrågor och är också den som håller i Gallringsakademins bokutbildningar. Nils är tidigare skogsansvarig på godset Trolle-Ljungby vars skogsareal omfattar cirka 6000 hektar. Omkring en tredjedel av arealen utgörs av bok. Nils har alltså ägnat en stor del av sin skogsgärning åt detta trädslag, och är även den som har utvecklat den framgångsrika ABS-metoden (Aktiv bokskogsskötsel). Det är också denna metod som utgör grunden för Sydveds koncept.

Låg startkostnad

Den stora förändringen kom 1974 då bokskogslagen (numera ädel-lövslagen) trädde i kraft. Många bokbestånd hade avverkats och ersatts av gran, och lagen kom till för att rädda de svenska bokskogarna. Därmed blev det också intressant att skapa bättre ekonomi i bokskogar som tidigare fått ligga för fåfot eller varit föremål för avvecklingsplaner. I dag kan den som sköter sin bokskog aktivt glädja sig åt både naturvärden och goda inkomster.

– Det fina med boken är att den, om den sköts rätt, ger en jämn avkastning under lång tid. I vissa fall till och med bättre än gran.

Etableringen av granskog har högre startkostnader samtidigt som det tar lång tid innan den börjar generera några intäkter. Under förnygringsperioden av bok har man god värdetillväxt i moderbeståndet, säger Nils.

– Man kan inte sköta en bokskog som en granskog, det säger sig självt!

Ljusreglerande gallringar

ABS-metoden bygger på en intensiv förnygringsfas som genomförs under 20 år i fem steg. Efter en första så kallad beredningshuggning görs ytterligare tre ljusreglerande gallringar innan moderträden avvecklas helt. Välplanerad och effektiv röjning bidrar till att hålla nere förnygringskostnaderna och metoden omfattar heller inte någon markberedning. Med hjälp av vitaliserande gallringar och successiv utbyggnad av kronorna förbättrar man marktillståndet och för över tillväxten på framtidsstammarna.

– I bokbestånd som inte är regelbundet gallrade bildar flera säsongers nedfallna löv ett tjockt förnalager som inte bryts ned. Genom att gallra upp får vi ner ljus och värme till marken och får igång tillväxtprocessen igen, förklarar Nils.

– Men man ska komma ihåg att boken är ett skuggfödragande trädslag, groddplantorna etablerar sig bättre då.

➔ *Inköpare Viktor Jonsson och skogsbruksutvecklare Thomas Höijer är bara två av alla de Sydvedare som Nils Gabrielsson utbildat genom åren. Här glädjer de sig åt en lyckad förnygring på Trolle-Ljungbys marker.*

ABS kallas den bokföryngringsmetod som utvecklats av Nils Gabrielsson och som ligger till grund för Gallringsakademins utbildning i Aktiv bokskogsskötsel.

Ett lagom tjockt förnalager skvallrar om goda markförhållanden.

Det är inte bra att släppa in för mycket ljus. Istället ska man öppna upp små fönster i krontaket så att ljusfläckar flyttar sig i beståndet efterhand som solen rör sig.

I samband med föryngring och skärmarveckling är det viktigt att man försöker skapa och bibehålla täta bryn. Bokplantor är känsliga för frost och torka.

– Det är ett klassiskt misstag att hugga ner brynen! Brynen och deras undervegetation ger skydd och bidrar till att skapa ett gynnsamt beståndsklimat inne i föryngringen.

Rövning vid sju meter

Ungskogsfasen börjar egentligen redan efter den första beredningshuggningen. Men de insatser som berör de nya plantorna låter vänta på sig tills de ljusreglerande gallringarna har gjorts och moderträden har avvecklats. Här gäller det att ha is i magen! Genom att låta plantorna komma upp tätt under en relativt lång tid så danas inte bara kvaliteten med raka och kvistfria stammar – du slipper också att lägga tid och pengar på att ränna i skogen med röjsågen. När stammarna är runt sju meter och har en diameter på cirka tio centimeter är det dags för en första rövning. Det är dock viktigt att i ett tidigt skede röja bort växande «vargar», det vill säga förväxande, grova träd av

dålig kvalitet. Efter ytterligare cirka fem år görs en andra rövning. Därefter fortsätter arbetet med kontinuerlig gallring för att bygga ut kronorna. Målet är att kronorna ska omfatta hälften av trädhöjden.

– Aktiv bokskogsskötsel utmärks av många väl utförda gallringar, något som också ska synas när man besiktigar vältan. Om årsringarna är jämna och breda tyder det på att stammarna haft en jämn och kontinuerlig tillväxt och att även tillståndet ute i skogen är bra, säger Nils.

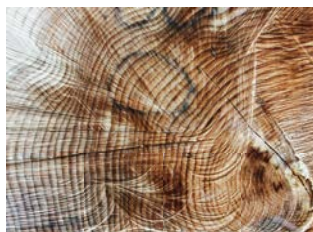
Aktiv skötsel säkrar efterfrågan

Sydveds skogsbruksutvecklare Thomas Höijer och Sydvedare Viktor Jonsson har under åren lärt sig mycket genom samarbetet med Nils. Att skogsbranschen – från skogsägare till skogsbolag – gemensamt verkar för en aktiv bokskogsskötsel är i allas intresse, menar de.

– Under lång tid var boken det självklara materialet i inrednings-sammanhang. När modet svängde under 1990-talets slut sjönk bokens popularitet, när det gällde möbler och parkett. I dag är det hög efterfrågan på bokmassaved även om en viss del av produktionen också går till plank och parkett, säger Thomas Höijer. Han hoppas att trenden vänder och att designers, arkitekter och konsumenter ska återupptäcka bokens fördelar. Men han tycker heller inte att vi ska underskatta produktionen av högkvalitativ bokmassaved.

- 1 Efter första beredningshuggningen. Plantorna kommer underifrån i skydd av moderträdens skärm.
- 2 Efter röjningen. Här har den första röjningen gjorts vid en höjd av sju meter – alla förväxande träd av dålig kvalitet, så kallade vargar, är bortröjda. Moderträden har avvecklats.
- 3 Efter första gallringen. Föryngringsfasen är avslutad och nu vidtar arbetet med att bygga upp kronorna.

Jämna och breda årsringar skvallrar om att den här bokskogen har sköts och gallrats exemplariskt.

– Vid Stora Ensos pappersbruk i Nymölla, mitt i det svenska bokskogsbältet, tillverkas kopieringspappret MultiCopy av just svensk bokmassaved. MultiCopy är en unik produkt som är miljövänlig, FSC-certifierad och koldioxidneutral. Det är en produkt som svenska bokskogsproducenter kan vara stolta över att bidra till, och en stor del av den bok vi köper in går just till Nymölla, förklarar Thomas Höjjer.

– Genom att öka aktiviteten i den svenska bokskogen så kan vi säkerställa att vi även i fortsättningen har svenska industrier som köper och förädlar bokråvara. För även om utländsk bokråvara håller hög kvalitet så är logistiken en central fråga. Längre transporter ger ökade kostnader och sämre flexibilitet.

För den enskilde skogsägaren finns också ett annat, nog så viktigt, incitament, påpekar Viktor Jonsson.

– Med en aktiv skogsskötsel får du inte bara en god ekonomi i din bokskogsproduktion. Du får även vitala och livskraftiga bestånd för flera generationer framåt. Så var aktiv i din bokskog! 🌿

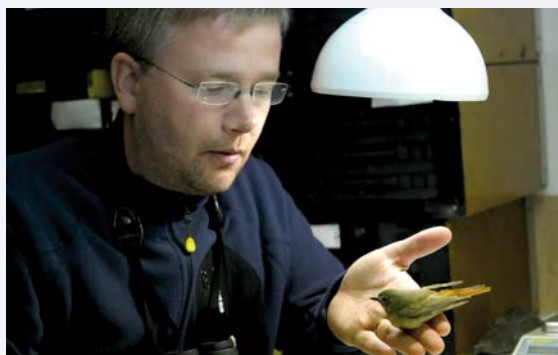
{ TEXT & FOTO: David Söderlind }

En kompassnål i fåglarnas färdplan

Tidigt, Tidigt. Solen har precis gått upp. Den lilla gruppen om fyra personer går sin andra tur för morgonen. Klappar, låter när de rör sig framåt i det som liknar en lång stängselbur. Samlar varsamt ihop fåglarna som hamnar innanför nätet och tar dem vant med sig in i ringmärkningslokalen.

Och så här ser det ut varje morgon från mitten av mars till mitten av november med något kort avbrott några veckor under sommaren. Och har gjort så sedan 1946. Följ med till Ottenby Fågelstation på Ölands södra udde, som stoltserar med världens längsta fångserie av flyttfåglar.

Magnus Hellström ansvarar för verksamheten på Ottenby Fågelstation. Här tillsammans med en rödsjätt.

DET ÄR NÅGOT alldeles speciellt att komma ut på ön. Från de småländska skogarna till det öppna Alvaret är det bara en bro. Men det känns som du tagit dig till ett annat land, en annan kontinent. Solens och vindarnas ö gör skäl för sitt epitet. När landsvägen övergår i grusväg och färast är jag nära. Plötsligt anas Långe Jan i horisontlinjen. Stannar till och kliver ur bilen och ut på ett gigantiskt fält. Bara något enstaka lågt träd, en massiv stengärdesgård och sedan hav, land och ett inferno av fågelljud. Som en gigantisk landningsbana för Nordeuropas flyttfåglar.

Optimala förutsättningar

– På några få platser i världen slumpar det sig så att alla faktorer sammanfaller och ger optimala förutsättningar. Ölands södra udde är en sådan plats när det kommer till flyttfåglar, berättar Magnus Hellström, ansvarig ledare på Ottenby Fågelstation.

Förutsättningarna beskriver han som ett samspel.

– Öland som helhet ligger mitt på en väldigt stor sträckrutt. Fåglar som rör sig från häckningsplatser på ryska tundran sydväst ner mot övervintringsplatser på Atlantkusten passerar här. Ön ligger utsträckt som en kompassnål längs med kustlinjen och fåglarna koncentrerar sig på norra och södra udden. Specifikt södra för de fåglar som följer ledlinjer då Öland blir som en tratt ner till oss på Ottenby. Omvänt på våren för fåglar som ska norrut och har passerat över Östersjön så är det här den första landmassa de ser på väldigt länge. De går ner för att rasta och fylla på med fettreserver, säger Magnus.

Lägg därtill att området hyser för fåglar viktiga levnadsmiljöer såsom betade strandängar, ädellövlundar och grunda, tångrika stränder.

Kort och varsam hantering

Magnus är som ansvarig för verksamheten den ende anställda på Ottenby. Övriga som jobbar med ringmärkningen, guidningar med mera är volontärer.

– Framåt sommaren börjar arbetsdagen vid tretiden på natten. Vi aktiverar fällor, sätter upp nät med mera. En gång i halvtimmen går vi sedan runder och tar in fåglar till ringmärkningslabbet.

Fåglarna vägs, mäts, åldersbestäms och ringmärks.

– Fåglar är vana vid stressiga situationer och hanterar det bra. En normal hantering är mindre än en minut lång. Och vi är erfarna och varsamma, berättar han.

Under varje fältsäsong jobbar 30–40 personer som volontärer.

– Många är återkommande och det är en väldigt kunskapsintensiv verksamhet. Som mest är vi 10–15 personer här samtidigt.

Varje år besöker omkring en kvarts miljon människor Ölands södra udde.

– I maj kommer första besöksstoppen när ekoturismen, skolklasser, pensionärsresor med mera är i gång för fullt. Sedan är såklart sommarsäsongen när hela Öland är fullt av turister viktig också.

När ringmärkningen är över efter klockan 11 vidtar arbetsdagens andra uppgifter:

– Det kan vara reparationer av utrustning, fågelinventeringar, dataläggning av uppgifterna vi samlar in i ringmärkningen. Allt rapporteras till ringmärkningscentralen på Naturhistoriska riksmuseet. De flesta dagar har vi också besöksgrupper som vi guidar för, berättar Magnus.

Förändringarna sker långsamt

Mycket av Ottenbys verksamhet har sin grund i att man har världens längsta obrutna fångstserie.

– Det finns äldre serier men som har haft uppehåll under krigsperioderna. Det hade inte vi.

Hur använder ni materialet från fångstserien?

– Många av de förändringar som sker kommer smygande. För att upptäcka dessa krävs långa tidsserier att jämföra med. Oavsett om det handlar om att se arternas utveckling, häckningsframgångar, flyttperioder med mera, så är långa tidsserier nyckeln. Vi kan på så sätt fungera som varningsklocka när något över tid visar på förändring.

Vad kan ni utläsa just nu som du reagerar på?

– Fokus senaste årtiondet är trenden att våra flyttfåglar anländer tidigare och tidigare om våren. Det är tydligt i siffrorna. I princip alla flyttande arter visar de här tendenserna mer eller mindre. Ingen art visar det motsatta. I genomsnitt handlar det om fyra dagar tidigare jämfört med siffror från 1970-talet. Vissa arter så mycket som 10–11 dagar tidigare.

Långe Jan – Sveriges högsta fyr, 41,6 meter.

Kungsstenarna markerar en gravplats från järnåldern och ligger i nära anslutning till fågelstationen.

Chansa kan löna sig

De kortflyttande fåglarna, som övervintrar i Europa beskriver Magnus som relativt enkla i sitt flyttförfarande.

– Så fort de känner lite varmluft är de beredda att chansa. De kan alltid dra sig söderut igen om det blir bakslag på värmen.

Annat då med tropikflyttarna som har mer avancerade flyttrutiner.

– De kan ju omöjligtvis sitta nere i Afrika och veta hur kall vinter vi har här. Men de styrs bland annat av dagslängder som triggar igång hormoner hos dem. Sedan påverkas de också av lufttrycket i de stora vädersystemen. Känner av de stora väderrörelserna och får på så sätt signaler att det är dags att ge sig av norrut. Att vara först kan ju också visa sig vara en fördel.

– Det kan både löna sig och straffa sig att chansa. Men att vara först och tidigt besätta de bra reviren kan såklart vara en fördel. Slår det väl ut och det visar sig vara en framgångsrik strategi kommer det på sikt att ske en förändring i populationen. Det är en ständigt pågående evolutionär anpassning.

Teknikintensiv forskning

På uppdrag från bland annat forskningsinstitutioner och myndigheter används också materialet från Ottenby till forskning.

– Nu är det till exempel aktuellt med ett projekt där vi ska plocka fästingar från fåglarna. För att se fåglarnas roll som bärare av fästingburna smittor. Flyttfåglar kan ju sprida smittor över kontinenter.

Just när det kommer till specifika forskningsprojekt märker Magnus stora förändringar.

– De blir mer och mer teknikintensiva. Istället för att vi gör det här lämnar vi prover och data till universitet och laboratorium. Det blir också allt vanligare att initiativet kommer från samarbetspartners till oss till exempel; Lunds universitet, Linnéuniversitet, medicinska institutioner och myndigheter.

För Magnus har Ottenby varit en central plats sedan han i ungdomen började som volontär här. Vad är det bästa med att jobba med fåglar?

– Det är väldigt mycket som är bäst. Små vackra, fascinerande varelser som aldrig slutar att överraska mig. Jag förundras över deras förmågor. Vi har till exempel gransångaren. Den väger 10 gram och kan förflytta sig över hela kontinenter. Över hav och öknar. Och orientera sig till samma boplatser som tidigare. Svårt att inte fascineras av det. 🌿

Magnus tips till dig som vill komma igång med fågelskådning:

Gör gärna ett besök här med guidad tur. Satsa sedan på en liten handkikare och se vad den lokala fågelklubben har för program. Det brukar vara lätt och trevligt. Med gott om nybörjare och många

erfarna att lära av. Fågelskådning är ett trevligt och lättillgängligt sätt att ta sig ut i naturen. Och som med alla specialintressen kommer du fram till att ju mer du lär dig, desto mindre inser du att du vet.

Fåglarna fångas i nät som bildar små fickor där fågeln trillar ner.

På fågelstationen mäts vingarna...

... ruggningen kontrolleras och fågeln åldersbestäms. Utifrån en skala värderas hur välgödd den är och fågeln vägs.

Med en speciell tång och en ring anpassad för varje art ringmärks fågeln. Fågeln får ett personnummer. Datan matas in i Naturhistoriska riksmuseets arkiv. ID-märkningen är global och gör att information om en specifik fågel kan komma från fågelstationer i hela världen och med stor träffsäkerhet visa hur fåglarna rör sig.

Ottenby

Ottenby på Ölands södra udde är en av Sveriges mest berömda fågellokaler. Fågelstationen grundades redan 1946 i samband med tillkomsten av Sveriges Ornitologiska Förening. Ringmärkningen av flyttande fåglar har bedrivits oavbrutet sedan dess och är världens längsta obrutna fångstserie.

Vid Ottenby fågelstation genomförs en omfattande och bred fågelforskning; fågelflyttningens gåtor, övervakning av populationsförändringar samt fåglarnas betydelse som reservoar för influensavirus. Dessutom en omfattande uppdragsforskning och materialinsamling åt externa institutioner.

Verksamheten baseras på ideella insatser och inkom-

terna hämtas främst från besöksturismen genom guidningar, försäljning och entréavgifter till Långe Jan. Sedan genereras intäkter från uppdragsforskning samt anslag från statligt stöd för sin miljöövervakande funktion.

Vid fågelstationen hittar du också Långe Jan, som med sina 41,6 meter är Sveriges högsta fyr. 197 trappsteg tar dig till en fantastisk utsikt och fyren är öppen för besök dagligen under sommartid. Udden har också ett eget Naturum och restaurang. Missa inte heller Kungsstenarna, två reststenar som markerar en gravanläggning från järnåldern.

Läs mer på birdlife.se/ottenbyfagelstation

Tillbaka till snickerboa

NU ÅTERUPPTÄCKER VI KONSTEN ATT TÄLJA

{ TEXT: Amelie Bergman. FOTO: Miki Anagrius }

Hannes Dahlrot och Henrik Francke återupptäcker täljandets ädla konst.

«Du käre lille snickerbo' här kommer jag igen.» I jakten på avstressande och meningsfulla fritidssysselsättningar har vi börjat tälja igen. Att tälja är roligt, billigt och en kreativ utmaning för både nybörjare och erfarna.

– Det finns en pryl därinne. Allt du behöver göra är att ta bort det som inte hör dit, säger Hannes Dahlrot.

HANNES DAHLROT ÄR finsnickare och bildhuggare och har tillsammans med frilansskribenten Henrik Francke skrivit «Tälj! En bok om trä, knivar och yxor»:

– En av de stora finesserna med att tälja är att du inte behöver en massa dyr och skrymmande utrustning. Allt du behöver för att komma igång är en täljkniv för 120 spänn och en yxa. Med det kan du göra många olika grejor – från enkla smörknivar till avancerade figurer, resonerar Hannes.

Allt började med att Henrik Francke längtade efter en fritidssysselsättning som kunde konkurrera med mobiltelefonen.

– Henrik började tälja, men kände att det hade gått lättare om han hade haft någon som visade honom. Vi två blev sammanförda av en gemensam vän, och när vi hade täljt ihop ett tag så märkte vi att det fanns ett stort intresse.

Det verkar finnas en längtan efter att återerövra en kunskap som för inte så länge sedan var självklar. Vi är matade med ett kulturarv där Emil i tid och otid ränner till snickerboa för att begrunda sina synder över en trägubbe – men vi har inte en aning om hur man egentligen gör när man täljer.

– I dag går vi till affären och köper nytt. Men det är inte så länge sedan som man skaftade om yxan själv. Och när slevan gick sönder så täljde man en ny. Vissa saker tillverkades med självklarhet i hemmet. Det fanns en allmän grundhändighet, resonerar Hannes.

– Fast det är inte därför jag täljer, hade det inte varit för att det var så kul, så hade jag lagt ner för länge sen!

I «Tälj!» introduceras nybörjaren i ämnet genom träkunskap,

kniv- och yxteknik samt får förslag på olika föremål. Smörknivar och stekspadar, skedar, slevar och skopor. Den klassiska kåsan och, förstås, trägubbarna. Men också den mer avancerade täljaren får något att sätta tänderna i, i form av mer oväntade projekt som espressokoppar och bartenderkit.

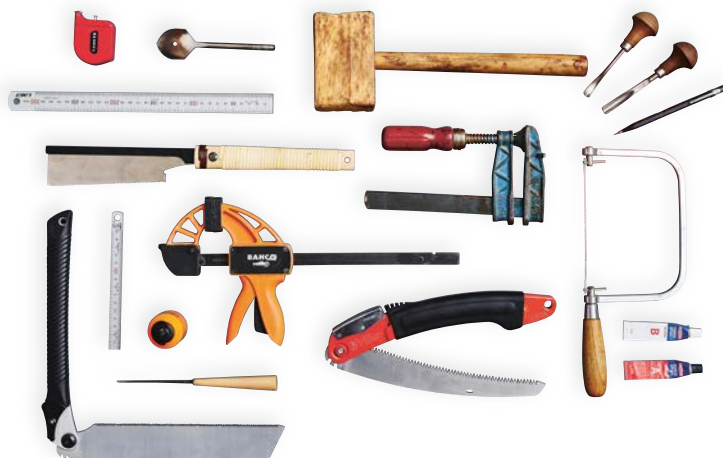
Skogsägarens skattkista

Att tälja kan vara väldigt enkelt men också väldigt komplicerat. I takt med att man täljer vidare lär man känna träet som material, hur ämnet betar sig när det är färskt och när det är torrt och hur fiberriktningen påverkar arbetet. Som allt skogsfolk vet, så skiljer ju sig dessutom trädslagen åt – vresigt, vridet och knotigt eller rakvuxet mjukt och följsamt... förutsättningarna för slöjdaren varierar med veden och ämnets egenskaper.

– Om du är skogsägare har du förstås en skön fördel eftersom du kan gå ut i skogen och leta efter det perfekta ämnet. Det är extra roligt när man kan se den rätta böjningen hos skedskaftet i en gren eller en kåsa i en vril.

Att kunna gå ut i sin egen ägandes skog och hämta hem sina ämnen är en lyx som är få slöjdare förunnad. Eftersom allemansrätten inte ger dig tillstånd att såga ner träd och grenar på någon annans mark är många slöjdare hänvisade till att köpa material. Hannes, som själv bor i centrala Malmö, brukar hålla ett öga på parkförvaltningens aktiviteter. Om man frågar snällt kan man ofta få botanisera bland nedtagna träd och grenar.

Inte en allena

– För att göra det enkelt att komma i gång har vi i boken utgått från rakvuxna och mjuka träslag. I princip ska du kunna köpa en säck björkved på macken och börja tälja. Björk och al är mjuka och lättarbetade material. Då har man större chans att lyckas, det blir kul att tälja och man vill fortsätta. Träslaget en anses ofta vara det klassiska slöjdmaterialet. Men en är faktiskt ett av de svårare träslagen man kan ge sig på, och är inget för nybörjaren. En är fullt med kvistar och är dessutom ofta vridet. Det kan vara jättesvårt att få till fina snitt och kräver att du är erfaren med kniven. Tyvärr är det ju inte helt ovanligt att det är just en bit en som man blir tilldelad när man ska tälja på träslöjden. Då är det lätt hänt att det blir både första och sista gången som man täljer...

Årstiden när man hugger ämnet spelar ingen roll, men ju färskare ämnet är desto lättare och mjukare är det att tälja i. Ska du inte sätta igång och slöjda direkt, så lämna några centimeter extra i varje ände. Då finns det lite marginal om träet skulle börja spricka. Oftast går de första sprickorna inte djupare än att man kan säga bort dem när det är dags sätta igång. Se till att yxa till och tälja till grundformen medan virket fortfarande är färskt. Hinner du inte med kan du förvara ämnet i kylan eller utomhus.

Håll ordning på händerna!

Vad ska man då börja med?

- En smörkniv! Det är klassikern. Smörkniven är lätt att lyckas med men innehåller samtidigt en del moment som hjälper dig att

få grepp om hantverket. Den har böjda former och smalnar av i en spets framtill, samtidigt som den är lite tjockare i handgreppet. Dessutom är den ett bruksföremål som platsar i vardagen.

Sannolikheten att du fortsätter att tälja är större om du använder prylarna som du tält.

– Även om du inte blir helt nöjd med smörkniven så tycker jag att du ska börja använda den! Om du stör dig på den så är det bara att tälja vidare. Det är inte försent bara för att du har börjat använda den.

Och så var det ju det här med säkerheten. Målet är att tälja kontrollerat, med kraft. Om knivhanden vispar iväg när spånet släpper från ämnet så har du fel teknik. Tänk också på var du har händer och fingrar. Framförallt är det handen som du håller ämnet i, som du ska vara vaksam på.

– Inget kött framför kniven är en bra regel i början!

Att tälja kräver koncentration – så stress, barn och husdjur ska du helst lämna utanför dörren till snickerbo. Men om barnen också vill pröva?

– Det är upp till varje förälder att avgöra. Om ditt barn gärna vill vara med men inte är moget att hantera en kniv kan du erbjuda en bit bark och en potatisskalare. Visst kan man skära sig ändå men knappast livshotande. Barkbåtar är jättefina! 🌿

«Tälj! En bok om trä, knivar och yxor».

Grundutrustning

Täljkniv. Välj en kniv med ett ganska kort och inte så högt blad. Undvik knivar med parerstång. En täljkniv av vanlig modell finns på Clas Ohlson, bygghandeln eller i friluftsbutiken. Vill du ha en riktigt fin kniv går du till en smed.

Skedkniv. Skedkniven har ett böjt blad och används för att gröpa ur. De bästa skedknivarna tillverkas och säljs av smeden.

Yxa. Yxan behöver du för att hugga till ditt ämne. Det finns speciella modeller avsedda för slöjd. Se till att du har en stabil huggkubbe att jobba på.

Brynstenar. För att hålla kniven i fint skick behöver du två brynen. Ett grovt (cirka 1000 korn) och ett fint (cirka 8000 korn).

«Att tälja i färskt virke är som sagt en fröjd, men med en vass kniv är torrt virke inte heller något att fnysa åt. Vi hävdar att med en vass kniv kan du finna nöje i all typ av täljning, oavsett om du huggit ett finträd i egen skog eller köpt en säck vedträn.»

UR «TÄLJ!»

TÄLJ EN KÅSA!

Även om den ultimata kåsan ska göras av en vril går det att göra en kåsa av en vanlig träbit också. En kåsa gjord i rakt trä blir dock inte lika tålig för stötar och kan spricka om man har vätska i den under alltför lång tid. Icke desto mindre kan den bli en trevlig kopp att ha med på turen i väntan på att den där perfekta kåsvrilen ska korsa ens väg.»

Det här behöver du

- Färsk träbit, alternativt en vril (utväxt på träd)
- Kniv
- Skedkniv
- Såg
- Yxa

Gör så här

För att göra en kåsa behöver du en rejäl bit färskt trä utan kvistar och kärna. Björk är ett bra val då det är ett homogent träslag som inte är alltför hårt. Klyv fram ett ämne som är cirka 17×10×9 cm.

Skissa upp kåsan direkt på ämnet. Såga och yxa till formen grovt,

sedan är det bara att börja skåla ur. Använd arbetshandskar så att du inte flår händerna i onödan och förvara ämnet i kylan inlindat i en blöt handduk när du tar en paus. När urskålningen är klar anpassar du utsidan efter insidan och allra sist formar du till handtaget. Tälj kåsan i stort sett klar men lämna någon millimeter till rentäljandet innan du låter kåsan torka sakta.

När kåsan är torr täljer du rent invändigt och utvändigt. Insidan bör slipas så att fibrerna täpps till och träet suger upp mindre vätska. Börja med ett slippapper på 80 korn och byt dig stegvis uppåt tills insidan är slät och fin.

Ska du betsa gör du det innan du ytbehandlar kåsan utvändigt med olja, insidan lämnas trären och obehandlad.

Det behöver inte vara komplicerat att börja skåda fåglar. En god start är en handkikare och en fågelbok (eller app i mobilen) och kanske en anteckningsbok för att notera dina fynd. Sedan är det bara att ge sig ut. Magnus Hellström, ornitolog och ansvarig på Ottenby Fågelstation, tipsar också om att kolla upp vad din lokalförening har på gång:

«Fågelklubbarna runt om i landet är alltid aktiva. Se vilka aktiviteter de har i sitt program och häng på i gemenskapen. Där finns alltid erfarna ornitologer som gärna delar med sig av sina kunskaper.»

Fågelskådarprylar

för såväl gröngölingar som örnögon

SWAROVSKI CL COMPANION 8×30

En riktig följeslagare i naturen. Kombinerar kompakt och lätt känsla med otrolig optik. Finns även med 10× förstoring för dig som önskar komma ännu lite närmare.

Pris: 8790 kr på scandinavianphoto.se

NIKON SPORTSTAR 8×25 EX

Perfekt «instegsmodell». Liten, vikbar kikare som är allround. Vattentät och imfri och utgör inget tungt tillskott till den övriga packningen.

Pris: 990 kr på scandinavianphoto.se

FOCUS NATURE SCOPE 20-60×85

När du vill ta ditt fågelskådande till nästa nivå kanske du börjar fundera på tubkikare. Här en prisvärd modell som säljs i paket med väska och stativ. Ljusstarkt och med en mycket naturtrogen återgivning av bilden.

Pris: 3990 kr (inklusive väska och stativ) på scandinavianphoto.se

FÅGELGUIDEN

Klassisk, heltäckande fågelbok som sålts i över 700 000 exemplar över hela Europa. Fälthandbok över fåglar som kan ses i Sverige, övriga Europa, Nordafrika och delar av Mellersta Östern, och betraktas numera som ett normgivande standardverk för fågelhandböcker. Pris: 231 kr på adlibris.se

TRAILBREAK EX

Robust termos av rostfritt stål. Ett silikonskydd förbättrar greppet och ger flaskan extra skydd. Koppen är tillverkad av rostfritt stål med dubbla väggar. Levereras med två korkar. En vanlig skruvkork för maximalt temperaturbevarande och en ClickClose-kork som gör det möjligt att dricka direkt från flaskan. Pris: 449 kr på primus.se

FÅGELGUIDEN, SOM APP

Vill du inte släpa med dig en bok finns också Fågelguiden som app till iPhone och iPad. Information och bilder på arterna, smarta jämförelsefunktioner, läten och till många arter kan du också köpa till filmer.

Pris: 189 kr på appstore.com

WALKSTOOL BASIC

Svenskproducerad pallklassiker som enkelt kan bäras med i ryggsäcken eller i bältet. Stolen står stadigt överallt och är mycket skön att sitta på. Det går även utmärkt att sitta på stolen då benen är hopfällda, till exempel vid lägerelden för matlagning om du önskar sitta närmre och lite lägre. Finns i flera modeller och utföranden.

Pris: 399 kr på naturkompaniet.se

{ RECEPT: Tina Nordström. FOTO: Charlie Drevstam }

Flankstek med chimichurri och yoghurt med mozzarella, dill och chiligurka

Grillsäsongen är i gång på riktigt och för dig som tycker det börjar bli dags att variera sig föreslår vi Tina Nordlunds flankstek med kryddig chimichurri. Serveras med smakrik yoghurtsås med chiligurka och mozzarella. Smaklig måltid!

4 PORTIONER

Flankstek

Flanksteken, som är en del av «kållappen» på nötkreaturet, det vill säga djurets magmuskel, har en fetthalt på cirka 5 procent. Ett magert kött alltså, som är perfekt på grillen och som ska grillas snabbt för att bli riktigt saftigt. Servera det rosa.

2 flankstekar, cirka 400 g
2 msk olivolja
flingsalt och svartpeppar ur kvarn

GÖR SÅ HÄR

Gnid in köttet med olivolja, salt och svartpeppar. Grilla det på hög värme i 2–3 minuter på varje sida. Låt vila i 2–3 minuter.

Pensla köttet med chimichurri och skär det i skivor. Eller skär köttet i skivor och strö sedan över gremolata med hasselnötter (se recept på sydved.se). Servera med yoghurtsåsen.

Chimichurri

2–3 msk olivolja
2 tsk malen spiskummin
3 tsk paprikapulver
1 knippe hackad persilja
1 knippe hackad färsk oregano
rivet skal och saft från 1 citron
1 riven vitlöksklyfta
salt

GÖR SÅ HÄR

Blanda olivolja, kryddor, persilja och oregano. Tillsätt citronskal, vitlök och pressad citron. Blanda och salta efter smak.

Yoghurt, mozzarella, dill och chiligurka

3 dl tjock yoghurt
1 gurka
1 tsk salt
2 påsar mozzarella à 125 g
1 tsk sambal oelek
1 ask dill, cirka 30 g
½ citron
2 msk olivolja

GÖR SÅ HÄR

Skeda upp yoghurten på en tallrik. Riv gurkan grovt på rivjärn och blanda den med salt. Låt rinna av i ett durkslag. Smaka på gurkan, är den för salt är det bara att skölja av den lite.

Krama ur och blanda gurkrivet med sambal oelek. Lägg gurkan på yoghurten. Bryt över mozzarellan. Pressa citronen över och ringla olivolja på toppen. Avsluta med dillkvistar.

Tinas sommar. En sommarkokbok som bjuder på äkta matglädje!

Nyväckt intresse för timmerhus i asp

Asp är ett underskattat byggmaterial som nu får nya användningsområden. I vintras uppförde Eka Skog i Aneby ett timrat såghus för att testa aspens kvaliteter. Resultatet blev över förväntan och flera hus är redan beställda.

– Tanken på att timra ett såghus väcktes under en period när vi hade ett överskott av asp. Vi har alltid asp i sortimentet eftersom vi använder det i tillverkningen av våra timmermattor, berättar Eka Skogs Mattias Eklund.

– Vi började klura på vad man skulle kunna göra istället. I våra grannländer är man väldigt duktig på att använda aspen i olika sammanhang, bland annat just till timring.

Sagt och gjort. Det behövdes ändå ett nytt såghus på anläggningen, och Mattias och kollegan Patrik Thure valde därför att timra det i asp. Endast ändrätet behandlades, i övrigt är stockarna helt obehandlade.

– Vi är väldigt nöjda med resultatet. Det har inte varit några som helst problem med sjunkmån och formstabilitet. Dessutom har stockarna inte spruckit särskilt mycket. Återstår att se om aspen grånar med tiden eller om vi ska ytbehandla på något sätt, med rödfärg eller järnvitriol.

Intresset har varit stort och flera kunder har redan hört av sig med beställningar.

– Timrad asp är ett utmärkt alternativt för fåbodar, hönsbodar och andra bruksbyggnader!

BLÅBÄR VÄXER VANLIGEN VILT, som våra svenska blåbär som bildar små buskar i skogen. Men allt vanligare blir det att själv odla amerikanska blåbär i sin trädgård. Både buskarna, som blir en till två meter höga, och bären är större än de svenska. Bären har ljusgrönt fruktkött och en fruktig, inte lika syrlig smak. De färgar inte av sig som de svenska blåbären, inte helt fel när man vill dekorera sina bakverk med blåbär. Blåbär är rika på antioxidanter, vitaminer och annat nyttigt.

Trendigt med japanska skogsbad

LÅT NATUREN SKÖLJA bort all stress! «Shinrin-yoku», eller «skogsbad» är japanernas namn på kontemplativa skogspromenader. Skogsbad är så nära receptbelagt man kan komma i Japan – redan i början av 1980-talet lanserades begreppet av den japanska skogsstyrelsen och i dag är fenomenet en omtyckt aktivitet som syftar till att lindra stresssymptom och stärka immunförsvaret. Nu sprids fenomenet över världen och skogsbadandet har snabbt blivit populärt bland urbana trendsättare världen över. För dig som vill ta ett bad i din egen skog är det bara att göra som japanerna. Välj en sträcka som är anpassad efter din kondition och som inte är alltför ansträngande. Promenaden bör vara några timmar och avslutas med fördel med ett vattenbad i en varm källa. En svensk sommarvarm insjö funkar säkert precis lika bra!

Genomskinligt trä till framtidens hus?

FORSKARE VID Wallenberg Wood Science Center på KTH har tagit fram trä som är genomskinligt. I framtiden skulle genomskinliga träpaneler kunna värma upp hus med hjälp av solenergi.

Det transparenta träet kan liknas vid en typ av träfanér där träets lignin tagits bort på kemisk väg. Sedan har man impregnerat träet med en transparent polymer (plast) med optiska egenskaper som matchar träet.

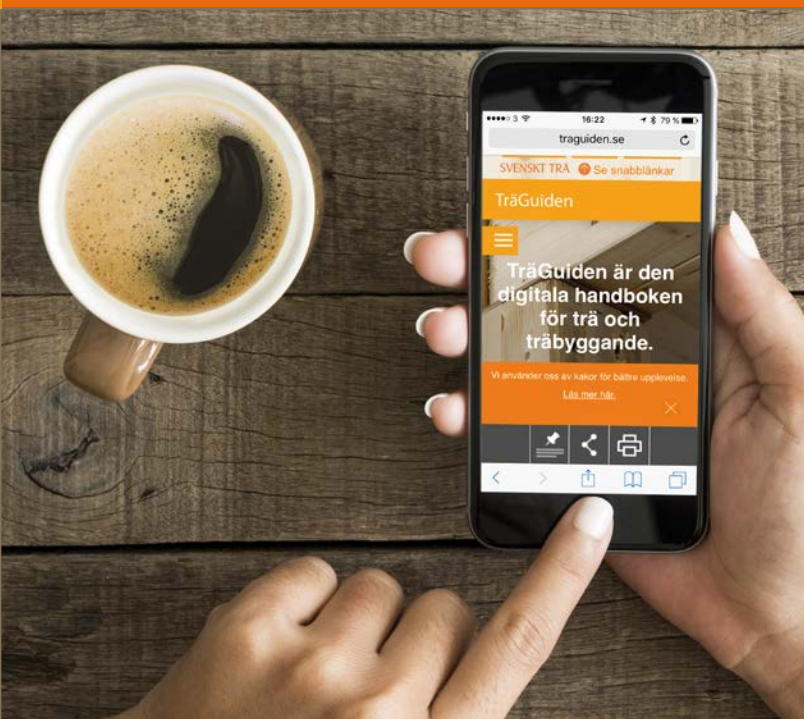
Materialet kan till exempel användas för solpaneler eller för att släppa in solljus i hus så att det kan värmas upp av solen. Transparensen skulle alltså kunna bidra till att solenergin används för uppvärmning – ungefär som ett växthus – och därmed sänka uppvärmningskostnader.

En av fördelarna med KTH-forskarnas trä är att råmaterialet är både billigt och hållbart. En annan positiv aspekt är att träet har låg densitet, vilket gör materialet lätt.

Traguiden.se – bygghjälpen i fickan

Traguiden är en digital handbok för trä och träbyggande, som nu finns anpassad för mobilen. Här finns byggbeskrivningar för bland annat jaktorn, altan, lusthus och bryggor. Även byggtips för dig som vill snickra med barn. För den som arbetar professionellt med trä finns appen *Lathunden*.

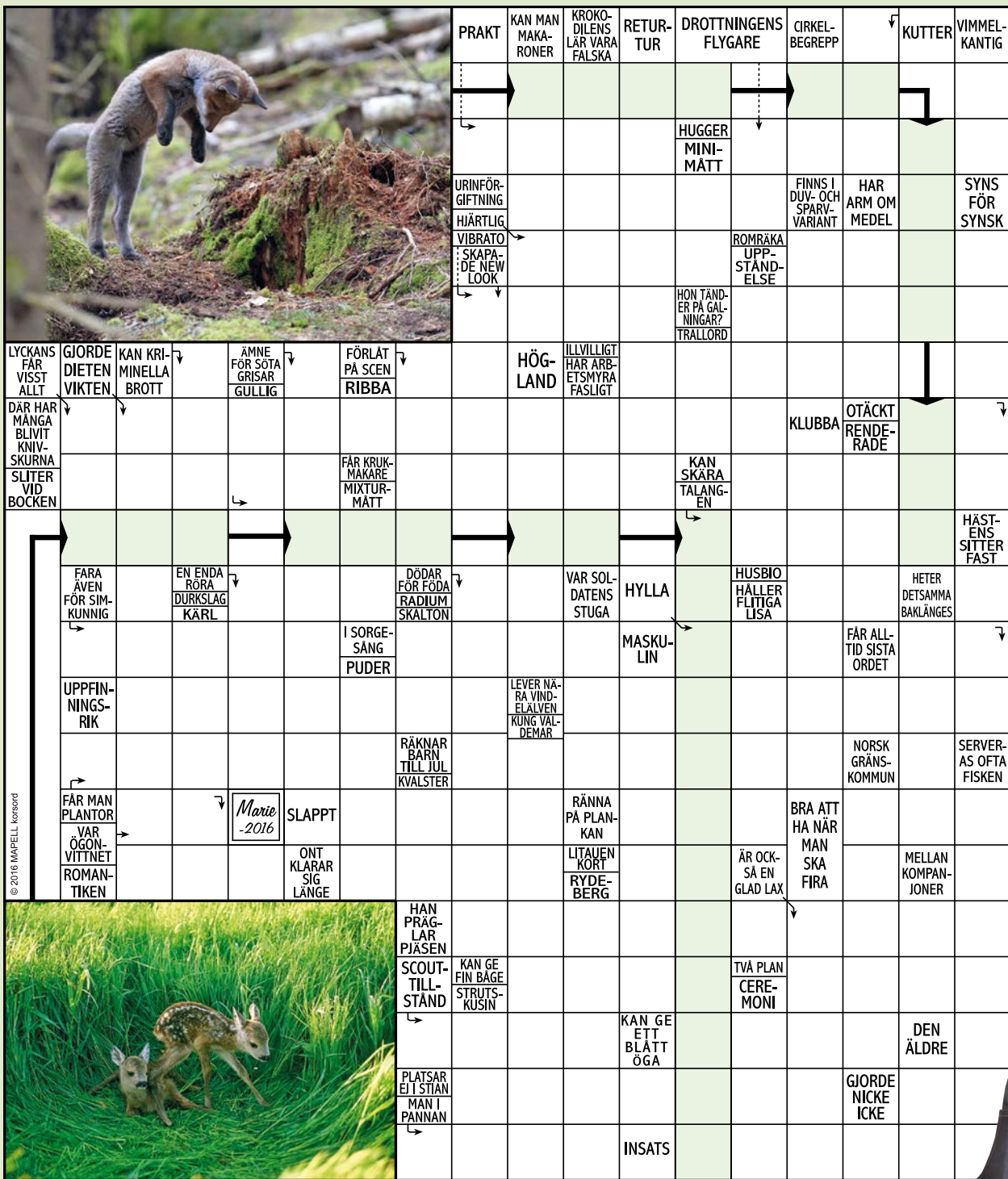
Sydved på Facebook

Besök Sydved på Facebook för snabba nyheter. Vill du ha de allra senaste nyheterna och kommentarerna från Sydved snabbt och direkt i telefonen eller datorn så kan du gå in på Sydveds Facebook-sida.

24,5

NÄR VINDSTYRKAN UPPGÅR till tio enligt Beaufortskalan är det storm. Översatt i sekundmeter är vindens hastighet då mellan 24,5 och 28,4 m/s. Om vindstyrkan är 28,5 till 32,6 m/s övergår eländet i svår storm. Tack och lov finns det halv storm också, även kallad kuling. Då är vindstyrkan mellan 20,8 och 24,4 m/s.

Sommarkryssset

Lista ut rätt ord och tävla om ett snyggt köksförkläde!

Lista ut nyckelorden i de färgade rutorna och mejla dem till lars.johansson@sydved.se. Glöm inte att skriva ditt namn och adress. Du kan också skriva dina svar på ett vykort och skicka det till: Sydved, Box 626, 55118 Jönköping. Märk vykortet med «Sommarkrysset». Senast 15 augusti vill vi ha ditt svar!

1:a pris; ett långt förkläde i mörkt jeanstyg. 2:a–5:e pris; en reflexväst för höstens promenader.

ABBORRE

[*Perca fluviatilis*]

{ TEXT: David Söderlind }

Praktfull med sina tydliga ränder och taggiga fenor. Enligt sägnen fick abborren sin vackra teckning när Sankte Per tappade sina nycklar i en damm och abborren vägrade hjälpa till att ta upp dem. De andra fiskarna blev då så arga att de randade (slog) abborren så hårt att ränderna sitter i än idag.

VANLIGTVIS BLIR ABBORREN 20–40 centimeter lång. Riktigt stora honor kan väga uppemot 2 kilo. Svenska rekordet för sportfiske lyder på 3,15 kilo och abborren fångades i Hällers myr i Lysekils kommun.

Abborrens fjäll är kamformade och på främre delen av huvudet finns mun, underkäke, ett par näsborrar och ögonlockslösa ögon. På de bakre sidorna finns gällocket som skyddar gälarna. Med hjälp av sitt så kallade sidlinjeorgan, som är känsligt för vibrationer, känner den av tryckförändringar i vattnet. Det gör att den kan lokalisera rörelser från andra vattendjur och navigera effektivt. Buk- och analfenorna är karaktäristiskt röda. Den främre ryggfenan är taggig och vass.

Taggigheten gav namnet

Företrädesvis är abborren bottenlevande, men stora abborrar jagar ofta ytligt levande stimfiskar som löja och stäm på kvällen. Den trivs framförallt i sötvatten i skogsjöarna, men lever också i Östersjöns bräckta vatten.

Abborre hette ursprungligen *aghborre*, där *agh* betecknar något spetsigt och tandat. Alltså efter sin taggiga ryggfena. Borre har också betydelsen taggigt (jämför till exempel med kardborre). Borre återfinns också i tyskan, *barsch*, och engelskan, *bass* (*seabass* = havs-abborre). Såklart är det också språkligt besläktat med taggiga och spetsiga verktyget borr. 🌿

Ny adress för:

Posttidning B

Namn

Adress

Postnummer

Postadress

Telefon

E-post

- ☐ Ja tack, jag vill bli kontaktad av min lokala Sydvedare för kostnadsfri rådgivning.
- ☐ Ja tack, jag är ännu inte Sydvedsleverantör men vill gärna få fyra nummer av Aktivt Skogsbruk kostnadsfritt.

Ny adress? Skicka rutan ovan med både gamla och nya adressen till: Sydved, Adressregistret, Box 626, 55118 Jönköping. Alternativt mejla till: recept@sydved.se (eller faxa till 036-190927).

SVENSKA LANTRASER

FOTO: Rommy Olsson

Lantrasen har ursprung från ett begränsat område och har anpassat sig till just den lokala miljön.

Göingeget

En mycket gammal lantras som ett tag antogs vara utdöd, men 1978 hittades två getter i Göingebygden i norra Skåne. Flera år senare fann man ytterligare en get av den gamla stammen i Blekinge. Från dessa getter härstammar den drygt 400 stora populationen som finns idag. Rasen beskrivs fortsatt som akut utrotningshotad. Tillsammans med jämtgeten och lappgeten är den här rasen den sista resten av de många lantrasgetter som en gång fanns i Sverige.

Färgen på Göingegeten varierar, men oftast är den vit, grå eller fläckig i vitt, grått eller beige. Enstaka djur kan bli helt svarta. Göingegeten är medelstor, en bock kan väga 80 kilo och geten är något mindre. Geten kallades förr «fattigmansko» eftersom även fattiga familjer hade råd att hålla en get för att få mjölk och kött. Raggen från getterna blandades med fårull för att sticka strumpor; raggsöcker. Getterna kunde också användas som dragdjur till små kärror av den som inte hade råd med häst eller oxe.

I Småland var getterna förr så vanliga att hela landskapet fick öknamnet Getapulien.

Sydved